

کاربست‌های پیشران پیاده‌سازی تمدن حاکمیتی به عنوان یک اکوسیستم پایدار در آینده بازار سرمایه

الهام آب شیرینی^۱

ولی خدادادی^{۲*}

سعید نصیری^۳

نادر خدری^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۱

چکیده

کارکردهای حاکمیت شرکتی امروزه فراتر از وظیفه‌ی نظارت بر عملکردهای مدیران شرکت‌ها با توجه به توسعه ارزش‌های مدنیت اجتماعی در حوزه مالی و افشاء اطلاعات، در حال حرکت به سمت رویکردهای جدیدی از اخلاق‌گرایی همچون نوع‌دوستی حاکمیتی می‌باشد. لذا با توجه به اینکه شناخت مناسبی از کارکردهای این رویکرد وجود ندارد، در این پژوهش تلاش گردیده است تا از طریق سناریوپردازی نسبت به ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه اقدام گردد. این مطالعه به لحاظ نوع نتیجه، کاربردی تلقی می‌شود و از منظر هدف، در دسته مطالعه‌های اکتشافی جایگذاری می‌گردد که با استفاده از مدل‌های کمی و کیفی اجراء شده است. مطالعه حاضر از یک نوع روش تحقیق تبعیت نمی‌کند، بلکه به فراخور هر بخش، روش مجزایی را در مسیر پاسخ به سوال‌های تدوین شده بکار می‌برد. لذا می‌توان براساس ماهیت جمع‌آوری، این مطالعه را در دسته پژوهش‌های آمیخته قرار داد. جامعه آماری در بخش کیفی ۱۰ نفر از خبرگان در عرصه‌ی مدیریت مالی و حسابداری بودند و در بخش کیفی ۲۹ نفر از متخصصین و صاحب‌نظران در عرصه حاکمیت شرکتی مشارکت داشتند. نتیجه‌ی در بخش کیفی از وجود ۶ عامل برای ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه حکایت داشت که براساس تحلیل دلفی مورد تأیید قرار گرفت. سپس با انتخاب ۲ عامل از ۶ عامل شناسایی شده به عنوان مبنای سناریوپردازی، با انجام تحلیل مضمون، ۱۱ زیر عامل نیز ظهور یافتند. نتیجه کسب در بخش کمی نشان داد، مهمترین سناریو توسعه کارکرد حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه، سناریو پراکتی یا به عبارت توضیحی سناریوی اکوسیستم پاسخگویی و مهمترین راهبرد اجرای این سناریو، سرویس انطباقی می‌باشد که می‌تواند در اثربخشی بیشتر شرکت‌ها در برابر ذینفعان مؤثر باشد و با واقعیت‌های بازار از همسویی لازم برخوردار می‌باشد.

کلید واژه

ارزیابی پیشران‌ها؛ ماتریس توابع ریاضی؛ اکوسیستم پایدار

¹ دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران e.abshirini@gmail.com

² دانشیار گروه حسابداری، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران (نویسنده مسئول) vkh201349@gmail.com

³ استادیار گروه حسابداری، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران saeed-nasiri@iauhvaz.ac.ir

⁴ استادیار گروه حسابداری، واحد آبادان، دانشگاه آزاد اسلامی، آبادان، ایران khedri42@yahoo.com

مقدمه

توسعه در هر زمینه و حوزه از علوم کاربردی مختلف همچون دانش بازار سرمایه و دانش مالی، به سناریوپردازی و تقویت شناخت چشم‌اندازهای آتی در بسترهای مطالعات وابسته است (شیباساکی و همکاران^۱، ۲۰۲۲). زیرا سناریوپردازی به عنوان دانش آینده‌نگرانه به دنبال دستیابی به موقعیت‌هایی در آینده است که الزاماً در ارزیابی‌های حال چندان مورد توجه قرار نگرفته است (چویماکر^۲، ۲۰۲۲). لذا از این تکنیک تحلیلی برای تفسیر احتمالات در آینده استفاده می‌کنند و براساس آن سناریوهایی در حوزه پدیده مورد بررسی ایجاد می‌گردد. شناخت آینده‌ای که دارای تنوع و پیچیدگی زیادی است و همین امر باعث می‌شود تا این سطح از شناخت در هر عرصه‌ای همچون شرکت‌های بازار سرمایه یک امر بسیار مهم و تا حد زیادی استراتژیک تلقی گردد (بصیری و همکاران، ۱۴۰۰). یکی از مباحث مورد مناقشه در بین نظریه‌پردازان؛ محققان و منتقدان ماهیت نمایندگی در بازار سرمایه، شیوه و نحوه تعامل شرکت‌ها با ذینفعان می‌باشد. در واقع عملکردهای خارج از انتظارات ذینفعان و وجود شکاف‌های قوانین نظارتی و از همه مهم‌تر کارکردهای ضعیف راهبری شرکتی، همگی به عنوان مبنای این انتقادات می‌تواند تلقی گردد (لیانگ و همکاران^۳، ۲۰۲۲). یکی حوزه‌هایی که به عنوان یک دانش نوظهور، بر بسترهای عملکردی شرکت‌های بازار سرمایه مؤثر است، رویکرد حاکمیت متمذتانه می‌باشد.

گریزی به ماهیت معنایی تمدن نشان می‌دهد، این مفهوم بسیار مشابه مفاهیمی همانند تعالی سازمانی^۴، فرهنگ سازمانی^۵ و سازمان یادگیرنده^۶ است؛ در حالیکه می‌توان اذعان نمود تفاوت‌های بنیادینی بین تمدن با عبارت‌های فوق وجود دارد که سبب شده است، موضوع تمدن سازمانی، از دیدگاه اندیشمندان این حوزه به موضوع متمایزی تبدیل شود. واژه تمدن، تلاش می‌کند مفهوم تعالی را گسترش دهد و زمینه انجام عملکردهای متعهدانه در برابر سایر شهروندان بیرون سازمانی همچون سهامداران در شرکت‌های دارای ماهیت نمایندگی و یا مشتریان در شرکت‌های خصوصی را تاحد عالی امکان‌پذیر نماید (زرین‌نگار و همکاران، ۱۳۹۷). توسعه‌ی تمدن باتوجه به

تغییر فضای سازمان، سطح ارزش‌گرایی‌های اخلاقی را براساس فرهنگ غالب سازمان ارتقاء می‌بخشد و جوئی مبتنی بر تکریم و اخلاق را ایجاد می‌نماید. اما شکل‌گیری مفهوم تمدن در ساختارهایی با ماهیت دولتی؛ خصوصی و نمایندگی می‌تواند متفاوت باشد، چراکه اهداف و مأموریت‌های تعریف شده برای هر یک از ساختارهای اشاره شده، متفاوت است.

تمدن حاکمیت شرکتی، مفهومی همسو با مفهوم تمدن سازمانی است، چراکه پیگیری منافع ذینفعان مهمترین اولویت اخلاق در منشور راهبری شرکتی تلقی می‌گردد. سیمونز و همکاران^۷ (۲۰۲۰) تمدن حاکمیتی را مجموعه‌ای از دانش‌ها؛ نمادها؛ آداب و سنن یک شرکت تعریف می‌نمایند، که متکی بر ارزش‌های نهادینه شده‌ای از محیط اجتماعی است که در پرتو ابداعات و کارکردهای مدیریتی، آنگوهایی از فرهنگ تعامل‌پذیری را در درون و بیرون شرکت پدیده می‌آورد تا از این طریق سطح رفاه اجتماعی به واسطه ارتقاء پیامدهایی همچون اعتماد و اطمینان، توسعه یابد. از طرف دیگر، فراتیکیو و همکاران^۸ (۲۰۱۵) ساختار حاکمیتی متمدن را فضایی مبتنی بر فرهنگ سازمانی ساختار یافته تعریف می‌نمایند که این فرهنگ، مشوق نظم؛ اخلاق؛ احترام و رعایت حقوق افراد در تمام سطوح سازمان می‌باشد تا سطح رضایت در ذینفعان بیرون افزایش یابد و حقوق آن‌ها رعایت گردد. به عبارت دیگر، تمدن حاکمیتی، اخلاق‌گرایی و ارزش‌های فرهنگ پاسخگویی را در ارتباطات درون و بیرون شرکتی تقویت می‌نمایند و این موضوع سبب می‌شود تا انجام وظایف متعهدانه و مبتنی بر مسئولیت‌پذیری فردی در برابر منافع افراد بیرون شرکت، صورت پذیرد که ثمره‌ی آن رعایت حقوق مدنی یک شرکت در برابر ذینفعان به عنوان یک رفتار کاهنده‌ی هزینه‌های نمایندگی است (حورعلی، ۱۳۸۳).

لذا باتوجه به تعاریف ارائه شده، شرکت‌های دارای ساختار نمایندگی به واسطه توسعه‌ی سطح تمدن حاکمیتی قادر هستند تا کارکردهای اثربخشی از حفاظت از منافع سهامداران را دنبال نمایند. زیرا یکی از چالش‌های مهم و موضوعات مطرح در باب نگرانی‌های سرمایه‌گذاران،

^۵ Organizational Culture

^۶ Learning Organization

^۷ Simons et al

^۸ Frăticu et al

^۱ Shibasaki et al

^۲ Schoemaker

^۳ Liang et al

^۴ Organizational Excellence

سهامداران و احقاق حق آنان در مواد ۳۷ و ۳۸ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت (ل.ا.ق.ت) مصوب سال ۱۳۷۴ تأکید شده است، اما وجود نابرابری‌ها و تبعیض منافع در ساختارهای حاکمیتی در بازار سرمایه ایران نشان می‌دهد که نیاز مبرمی به توسعه این مفهوم در کارکردهای حاکمیت شرکتی احساس می‌شود. از طرف دیگر اگرچه نقش و مسئولیت هیئت مدیره و وظایف آن‌ها طبق مواد ۶ تا ۷۴ ل.ا.ق.ت مورد توجه بوده است، اما در عمل حقوق تکلیف شده سهامداران در قانون همچون؛ حق دریافت اندوخته‌ی قابل تقسیم شرکت؛ حق رأی در مجامع و سایر حقوق اثرگذار سهامداران نسبت به آگاهی از وضعیت شرکت در دوره‌های مختلف به خوبی به اجرا در نمی‌آید (نوابی‌مقدم و همکاران، ۱۴۰۰) و تغییر رویکرد حاکمیت شرکتی در پایبندی به حوزه‌های متمدانه می‌تواند به ترویج ارزش‌های اخلاقی در پیگیری حقوق سهامداران و شهروندان در بسترهای اجتماعی منجر شود.

مبانی نظری

تمدن در طول تاریخ و در متون مرتبط با آن، گاه مترادف با فرهنگ بکار رفته است، گاه عامل ایجاد فرهنگ و گاه معلول ارزش‌های اجتماعی بوده است و براین اساس می‌توان تمدن را فصل مشترک قابل ملاحظه‌ای بین جامعه و فرهنگ تلقی نمود (کمالی، ۱۳۹۴). در یک ساختار متمدانه، جو سازمان و فرهنگ سازمانی مشوق نظم؛ ادب؛ اخلاق و رعایت حقوق ذینفعان در تمام سطوح درون و بیرون است. در سازمان متمدن، تربیت و ادب بین افراد در روابط عرفی و سازمانی حاکم است. وظایف بسته به میزان توانایی‌های بالقوه، براساس انگیزه‌های خود رهبری انجام می‌شود. رعایت حقوق مدنی یک رفتار عمومی بوده و حضور پررنگ عدالت اجتماعی^۵ با رعایت نزاکت و کمال نجابت امکان‌پذیر است (رمزی‌فرد، ۱۳۹۰). یکی از ابعاد مهم، تمدن سازمانی، در ساختارهای با ماهیت نمایندگی، تمدن حاکمیتی است. در تعریفی مقدماتی از تمدن حاکمیتی بیان شده است که نظام راهبری به واسطه توسعه سطح فرهنگ مبتنی بر ارزش‌های اخلاقی، به دنبال یک انسجام عملکردی در ایجاد عدالت و برابری رفتاری می‌باشد که امکان ارتباط و تعامل مسالمت‌آمیز درون و بیرون شرکت

تضییع حقوق آنان توسط صاحب‌منصبان قدرت در ساختار شرکت‌های دارای ماهیت نمایندگی است. شرکت‌هایی که از الگویی تمدن حاکمیتی پیرو می‌کنند، اگرچه ممکن است آگاهانه به سمت این رویکرد حرکت نکرده باشند، اما رویکردهای حاکم بر عملکردهای‌شان، اخلاق‌گرایانه است و به دنبال پاسخگویی به منافع اکثریت ذینفعان همچون سهامداران خود می‌باشند. تجربه نهادهای مالی بین‌المللی، کشورها و بازارهای مالی مختلف نیز در سطح جهان به ویژه مراکز توسعه‌یافته نشان می‌دهد که حمایت‌های قانونی و حقوقی جهت حفاظت منافع سهامداران، از ضرورت‌های اولیه یک بازار سرمایه به شمار می‌رود. زیرا براساس یافته‌های پژوهش‌های مختلفی همچون هوآنگ و همکاران^۱ (۲۰۲۰)؛ سو و آلکزویو^۲ (۲۰۱۹)؛ شی و همکاران^۳ (۲۰۱۵) و یو و تینگ^۴ (۲۰۱۲) اکثر سهامداران علم و دانش تخصصی لازم در خصوص حقوق خود ندارند و فقدان یک ساختار حاکمیتی منسجم و وجود نظارت‌های نهادی باعث می‌شود تا سوء استفاده از منافع آنان افزایش یابد و این موضوع شکاف هزینه‌های نمایندگی را تقویت نماید. به عبارت دیگر، در شرایطی که ساختار حاکمیتی از انسجام لازم برخوردار نباشد، ناکارآمدی تصمیم‌ها؛ عدم تقارن اطلاعاتی؛ سوء استفاده و فرصت‌طلبی مدیریتی بیش از پیش افزایش می‌یابد و در چنین فضایی نمی‌توان انتظار داشت حقوق و منافع سهامداران به ویژه سهامداران خرد به خوبی و به طور کامل و منصفانه رعایت گردد. این رویکرد به دلیل اینکه هیچ معیار مشخص و قابل سنجشی برای آن وجود ندارد، به لحاظ توسعه‌ی کارکردی از تردیدهایی برخوردار می‌باشد. لذا با اتکاء به استدلال‌های نظری و کاربردی زیر، ضرورت انجام این مطالعه تشریح می‌گردد.

در وهله‌ی اول از بعد نظری، می‌بایست بیان نمود که این مطالعه نخستین پژوهشی است که از طریق سناریو نگاری ضمن مشخص نمودن پیشران‌های مؤثر بر ارزیابی کارکردهای حاکمیت متمدانه، به دنبال تعیین سناریوهای آینده در عرصه‌های عملکردی شرکت‌های بازار سرمایه می‌باشد. موضوعی که تا به امروز در مطالعات گذشته مورد توجه قرار نگرفته است. در وهله‌ی دوم از بعد کاربردی باید بیان نمود، اگرچه در قانون تجارت بر رعایت حقوق

⁴ Yu & Ting

⁵ Social justice

¹ Huang et al

² Su & Alexiou

³ Shi et al

عبارت دیگر، رفتارهای خارج از مدنیت در شرکت‌ها، به دلیل رعایت نکردن حقوق فردی و جمعی در روابط درون ساختاری فی مابین شرکت با منابع انسانی و برون شرکتی با سهامداران و سرمایه‌گذاران، می‌تواند زمینه‌ساز ترویج رفتارهای منفی و مخرب در شرکت‌ها باشد و سبب گردد تا عمق شکاف هزینه‌های نمایندگی بیشتر و بیشتر گردد (ناکاماکا و همکاران^۶، ۲۰۱۸). طراحی و تدوین الگوهای مؤثر برای بهبود مدنیت و رفتارهای توأم با تمدن جهت حفاظت از منافع سهامداران، این امکان را در اختیار شرکت‌ها قرار می‌دهد که برای بهبود شاخص‌های بهره‌وری در جذب نقدینگی به واسطه تقویت اعتماد سهامداران و سرمایه‌گذاران، موفقیت‌های چشمگیری را به دست آورند. جوّ و ارزش‌های منبعث از چنین ساختارهای یکپارچه‌ای از منظر ترویج ارزش‌های اخلاقی، شرکت را به یک شرکت پایبند به اصول اخلاقی بدل می‌نماید و زمینه‌ی کاهش تعارضات بین شرکت با سهامداران و سرمایه‌گذاران را محقق می‌کند (گرین و همکاران^۷، ۲۰۱۳). بنابراین با بی‌توجهی به مفهوم تمدن حاکمیتی نمی‌توان به توسعه پایدار به ویژه در حوزه‌های اخلاق؛ معنویت و مدنیت نگاه سیستمی داشت و در این وضعیت جوّ شرکت، دچار فرسایش ارزش‌گرایی اخلاقی می‌گردد و روابط اجتماعی نامناسب نسبت به حفاظت از منافع سهامداران به دلیل ترویج کج اخلاقی‌هایی همچون مدیریت سود؛ اجتناب مالیاتی؛ عدم انعکاس اخبار به موقع و ... سبب افزایش بی‌اعتمادی به شرکت‌ها می‌شود (زرین‌نگار و همکاران، ۱۳۹۷). بی‌شک رفتارهای منفی با سرشت و هدف‌گایی شرکت‌های دارای ساختار نمایندگی همخوانی ندارد و می‌تواند به تداوم نگرش‌های منفی سرمایه‌گذاران، به شرکت‌های بازار سرمایه منجر شود. تمدن حاکمیت شرکتی به عنوان یکی از فرآیندهای نظارت اثربخش در چارچوب توسعه تعامل پویا با سهامداران و سرمایه‌گذاران، در تلاش است، در گام اول با تقویت انگیزه‌های درون ساختاری، سطح مسئولیت‌پذیری رفتاری و خود رهبری در برابر وظایف مورد تصدی را ارتقاء بخشد و در گام بعدی با افزایش سطح شفافیت‌ها و کارکردهای اثربخش در جهت بازخورد تصمیم‌های شرکت به ذینفعان علی‌الخصوص سهامداران خود، ضمن بیان حمایت از منافع

را تقویت می‌نماید. حفظ و صیانت مدنیت در این حوزه به عنوان یک اصل باعث می‌شود تا هیئت‌مدیره و مدیران منتصب، به ایجاد تناسب بین سرمایه انسانی با سرمایه‌های اجتماعی توجه نمایند و از این مکانیزم برای توسعه اثربخش رفتار مدنی در توسعه استراتژی‌های خود نهایت بهره را برد (مورگان^۱، ۲۰۱۰). در ارائه تصویر و تعریف تمدن حاکمیتی در چارچوب تمدن سازمانی ذکر این نکته مهم است که وجود ارزش‌های اخلاقی را می‌توان زیربنا و روبرنای یک ساختمان عظیم بنام کاخ تمدن^۲ در نظر گرفت که توسعه‌دهنده‌ی مجموعه‌ای از نمادها در ایجاد یک فرهنگ غالب جهت پیگیری حقوق و مدنیت سازمانی و اجتماعی است. در واقع این فرهنگ غالب برحسب اینکه یک تمدن حاکمیتی به فونداسیون و پایه‌های قوی‌ایی از ارزش‌های اخلاق‌گرایانه نیاز دارد، مبنایی برای شکل‌دهی به رفتارهای مدیران و کارکنان در تمامی سطوح ساختاری شرکت جهت حفاظت از حقوق ذینفعان به خصوص سهامداران خرد می‌شود (بینگتاو^۳، ۲۰۱۵). در فرهنگ غالب ایجاد شده، هم افراد در درون و هم ذینفعان در بیرون یک ساختار، شهروند نامیده می‌شوند که براساس محورهای اخلاق و رفتارگرایی ارزش‌محور به دنبال ایجاد سطحی از تعامل سازنده برای توسعه پایداری و ایجاد چارچوب‌های منسجمی از یکپارگی ارزش‌های برابر می‌باشند (ون کریکن^۴، ۲۰۰۳). پیامد چنین ساختاری، اعمال مدیریت فراگیر و در چارچوب مشترک فرهنگ سازمانی توفیق‌مدار و جمع‌مدار، جهت برقراری تعادل و تعامل منافع شهروندان در سازمان و جامعه می‌باشد.

تمدن حاکمیت شرکتی دربرگیرنده فرهنگی غالب است که زمینه لازم برای توسعه پایدار منظم و هدفمند را جهت بهبود خدمت‌رسانی و کسب منافع برد-برد^۵ بین شهروندان درونی به عنوان منابع انسانی با شهروندان بیرونی به عنوان سهامداران و سرمایه‌گذاران مهیا می‌کنند. این موضوع مؤید مدنیت شرکت، در رعایت حقوق ذینفعان است و باعث افزایش اثربخشی مکانیزم‌های راهبری شرکتی می‌شود. بسیاری از معضلاتی همچون، عدم تقارن اطلاعاتی؛ منفعت‌طلبی رفتاری مدیران و غیره می‌تواند از نمودهای دوری از تمدن در ساختارهای حاکمیتی شرکت‌ها باشد. به

⁵ Win - Win

⁶ Nakamaki et al

⁷ Grine et al

¹ Morgan

² Palace of Civilization

³ Bingtao

⁴ Van Krieken

است که با استفاده از مدل‌های کمی و کیفی اجراء شده است. مطالعه حاضر از یک نوع روش تحقیق تبعیت نمی‌کند، بلکه به فراخور هر بخش، روش مجزایی را در مسیر پاسخ به سوال‌های تدوین شده بکار می‌برد. لذا می‌توان براساس ماهیت جمع‌آوری، این مطالعه را در دسته پژوهش‌های آمیخته قرار داد. لذا به فراخور فرآیندهای تحلیلی در طی مسیر این مطالعه، در هر مرحله روش‌های متفاوتی برای جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. اما هدف اصلی این مطالعه سناریو نگاری آینده‌ی توسعه حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه می‌باشد که براین اساس می‌توان گام‌های زیر را برای بیان روش شناسی و پیاده‌سازی تحلیل عنوان نمود:

گام اول: در بخش کیفی ابتدا از طریق غربالگری محتوایی و ابزار ارزیابی انتقادی نسبت به تعیین ابعاد پدیده مورد بررسی اقدام می‌گردد و سپس باهدف تعیین پایایی ابعاد شناسایی شده، از تحلیل دلفی براساس دو معیار میانگین و ضریب توافق استفاده می‌شود.

گام دوم: در ادامه بخش کیفی مطالعه حاضر، ابعاد شناسایی شده از طریق ماتریس پیوندی، نسبت تعیین ورودی و خروجی اقدام می‌کند تا براساس آن، اقدام به انجام تحلیل میک مک گردد. در واقع روابط پیوندهای درونی براساس تعیین جهت تاثیرگذاری ابعاد بر یکدیگر براساس چک‌لیست ماتریسی انجام می‌پذیرد و در تحلیل روابط درونی سیستمی محقق با استفاده از تفسیر جهت رابطه از پیکان رو به بالا یا رو به چپ استفاده می‌نماید. از دو علامت پیکان به سمت رو به بالا و رو به چپ به‌عنوان یک مبنای تحلیلی و دارای بار معنایی استفاده می‌کنند. بر این اساس دو جهت یادشده پیکان دارای معنا و مفهومی مشخص در این تحلیل می‌باشد که تعریف آن در جدول (۱) ارائه شده است:

آنان، به ایجاد یک فرهنگ شفاف در بازار رقابتی کمک نماید تا براین اساس، جذابیت‌های سرمایه‌گذاری به واسطه‌ی تقویت اعتماد و اطمینان نسبت به بازار سرمایه افزایش یابد (کوثر و شارما، ۲۰۱۴). به عبارت دیگر، وجود رویکرد متمدانه در راهبری شرکتی باعث خواهد شد تا حقوق سهامداران حتی سهامداران خرد نیز مورد توجه باشد و با انعکاس واقعیت‌ها به آن‌ها برای پیشبرد اهداف و استراتژی‌های شرکت، گام‌های مهمی را بردارند. زیرا سهامداران صاحبان اصلی شرکت هستند و نظام راهبری شرکتی پویا قادر خواهد بود تا با توسعه نظارت‌های اثربخش از طریق تمدن حاکمیتی، سطح نیازها و انتظارات آنان را برآورده نماید (شفیع‌زاده و همکاران، ۱۳۹۷). با ارجاع به سند چشم‌انداز بیست ساله و همچنین ابلاغ سیاست‌های کلی با اهدافی همچون شاخص‌های اقتصادی؛ اصلاح و تقویت همه‌جانبه نظام مالی کشور؛ گسترش و تعمیق نظام جام تامین مالی و گسترش سهم بازار سرمایه می‌توان نقش تمدن حاکمیتی در ضرورت توجه به حقوق سرمایه‌گذاران را مهم تلقی نمود و از آن به عنوان یکی از پیامدهای مهم توسعه بازار سرمایه به منظور پایداری اقتصاد یاد نمود تا با توسعه راهکارهایی در سطح راهبری شرکتی، سطح حفاظت‌پذیری از منافع سهامداران تقویت گردد. باتوجه به توضیح‌های داده شده، سوال‌های زیر برای انجام فرآیندهای تحلیل ارائه می‌شود:

۱. محرک‌ها یا پیش‌ران‌های توسعه حاکمیت متمدانه شرکت‌های بازار سرمایه کدامند؟
۲. سناریوهای آینده کارکردهای توسعه حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه کدامند؟
۳. مطلوب‌ترین سناریو و راهبردهای متناظر با سناریوی کارکردهای توسعه حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه کدامند؟

روش شناسی

از نظر نتیجه روش شناسی، این مطالعه کاربردی محسوب می‌شود و به لحاظ هدف، این مطالعه، اکتشافی

جدول (۱) تعریف جهت پیکان‌های در تحلیل روابط درونی پیوندها

جهت پیکان	تشریح جهت
جهت پیکان رو به بالا ↑	جهت پیکان در سمت رو به بالا نشان دهنده خروجی‌های سیستم می‌باشد و بیان‌کننده سطر عامل و دلالت‌کننده بر ستون می‌باشد.
جهت پیکان رو به سمت چپ ←	جهت پیکان در سمت چپ نشان‌دهنده ورودی‌های سیستم می‌باشد و بیان می‌کند معیار ستون عامل و دلالت‌کننده بر سطر می‌باشد.

عوامل، از طریق ماتریس متقابل و نرم‌افزار سناریو ویزارد، نسبت به تعیین سناریوهای توسعه حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه اقدام شود.

❖ **گام ششم:** در این مرحله، براساس یک پرسشنامه عدم قطعیت، حالات مختلف مربوط به پیشران‌های کلیدی بر یکدیگر از طریق مشارکت کنندگان بخش کمی، مورد بررسی قرار می‌گیرد. لذا از طریق نرم افزار سناریو ویزارد هر یک از وضعیت‌های ایجاد شده در قالب سناریو قوی؛ سناریو باسازگاری بالا و سناریو با احتمال ممکن (ضعیف) ایجاد می‌شوند تا مشخص شود، هر یک از زیر عوامل ارزیابی در کدام سناریو جایگذاری می‌شوند. نکته حائز اهمیت این است که سناریو با احتمال ضعیف به لحاظ ماهیت دارای پشتوانه علمی از بررسی سناریو خارج می‌گردد که در بخش مورد نظر توضیح داده می‌شود.

❖ **گام هفتم:** در بخش آخر نیز از طریق روابط ریاضی و براساس تحلیل‌هایی همچون تحلیل سیمپلکس تجدید نظر شده و امید ریاضی، نسبت به تعیین مهمترین سناریو و راهبردی توسعه حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه اقدام می‌گردد.

جامعه آماری پژوهش

باتوجه به ماهیت ترکیبی جمع آوری داده‌های مطالعه حاضر، در بخش کیفی به منظور شناسایی محرک‌های ارزیابی حاکمیت متمدانه شرکت‌های بازار سرمایه، ضمن مطالعه‌ی مقاله‌های علمی مرتبط در این حوزه و مقاله‌های بین رشته‌ای برای تعیین پژوهش‌های مورد ارزیابی و غربالگری محتوایی از آن‌ها، ۱۰ نفر از خبرگان، برای تحلیل روابط پیوندی بین ابعاد و انجام مصاحبه جهت شناسایی زیر عوامل ارزیابی حاکمیت متمدانه در شرکت‌های بازار سرمایه، در این مطالعه مشارکت داشتند. در بخش کمی جهت انجام ماتریس‌های متقابل و ماتریس توابع ریاضی، از

برای این منظور از چک‌لیست‌های ماتریسی از هر یک از مشارکت‌کنندگان خواسته می‌شود تا براساس فرآیند تحلیلی ارتباط بعد سطر «I» با ابعاد ستون «J» را براساس سه ماهیت اعداد ترتیبی «۱»، «۲»، «۳» مورد بررسی قرار دهند. عدد «۱» به معنای اثر مستقیم سطر «I» بر ستون «J» می‌باشد؛ عدد «۲» به معنای اثر معکوس یا اثر ستون «J» بر سطر «I» می‌باشد و عدد «۳» به معنای عدم وجود تأثیر در سطر «I» و ستون «J» با یکدیگر می‌باشد. پس از تعیین بالاترین توزیع فراوانی مربوط به ارتباط هر یک از مولفه‌ها، اعداد به صورت فلش مشخص می‌شوند. به طوریکه اگر بالاترین توزیع فراوانی یک مولفه در سطر و ستون عدد «۱» بود، از علامت فلش «←» استفاده می‌شود؛ اگر بالاترین توزیع فراوانی یک مولفه در سطر و ستون عدد «۲» بود، از علامت فلش «→» استفاده می‌شود و اگر بالاترین توزیع فراوانی در مورد مولفه‌ای عدد «۳» بود از علامت «⊙» استفاده می‌شود.

❖ **گام سوم:** در این گام از طریق تحلیل میک‌مک نسبت به تعیین عوامل راهبردی توسعه حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه اقدام می‌شود. تحلیل میک‌مک براساس ورودی‌ها و خروجی‌های ناشی از ارزیابی ماتریس روابط پیوندهای درونی ابعاد شناسایی، انجام می‌شود تا مشخص گردید، هر یک از ابعاد شناسایی شده در کدام ربع از ۴ ربع این تحلیل جایگذاری می‌شوند.

❖ **گام چهارم:** با تعیین عوامل مؤثر بر تشکیل سناریو در تحلیل میک‌مک، از طریق تحلیل مضمون تلاش می‌گردد تا زیر عوامل اصلی طی مصاحبه با خبرگان و کدگذاری تعیین شوند.

❖ **گام پنجم:** پس از مشخص شدن زیر عوامل اصلی، با کمک خبرگان نسبت به بیان وضعیت هر یک از این عوامل، نظرخواهی می‌گردد تا پس از اعلام وضعیت این

۲۹ نفر از متخصصین و صاحب‌نظران واجد شرایط بهره برده شده است که اطلاعات آن در جدول (۲) ارائه شده است.

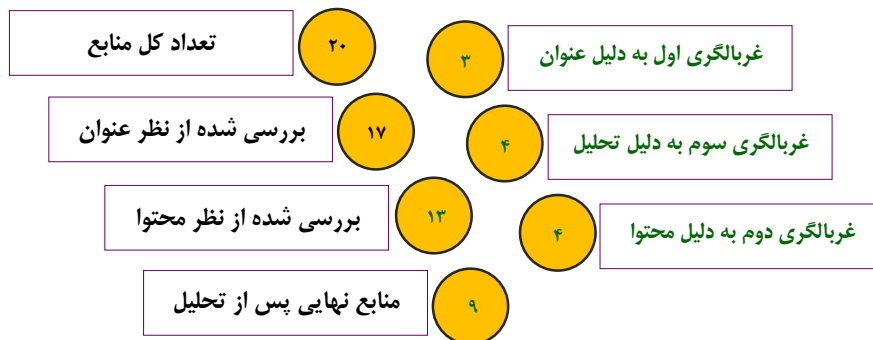
جدول (۲) ویژگی‌های مشارکت‌کنندگان در بخش کمی

ردیف	ویژگی	تعداد
۱	اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌های دارای رتبه اعتباری زیر ۱۵ در رتبه‌بندی سازمان بورس اوراق بهادار	۸
۲	اعضای کمیته تدوین ضوابط شیوه‌نامه ارزیابی راهبری شرکتی	۷
۳	اعضای جامعه حسابداران رسمی کشور	۱۴
	جمع	۲۹

یافته‌های پژوهش

براساس مفهوم حاضر در این پژوهش با توجه به اینکه، چارچوب منسجمی در این باره وجود ندارد، ابتدا از طریق شیوه‌های تحلیل کیفی نسبت به انتخاب مولفه‌های پژوهش و تعیین پایایی آن استفاده می‌شود و سپس براساس ترکیبی از روش‌های تحلیل سناریوپردازی در بخش تحلیل کمی نسبت به تعیین تأثیرگذارترین ابعاد اقدام می‌شود. با وجود این، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که مشارکت‌کنندگان در این مطالعه با توجه به تشریح ابتدایی محقق درباره موضوع برای آن‌ها، توانستند ادراک مناسبی جهت شناسایی مولفه‌های موردنظر پژوهش بدست آورند و

ویژگی‌ها و ابعاد آن را در قالب چک لیست‌های ماتریسی تعیین نمایند. براین اساس ابتدا در بخش تحلیل کیفی، تحلیل فراترکیب؛ دلفی و سپس در بخش کمی، ترکیبی از روش‌های سناریوپردازی ارائه خواهد شد. لذا در بخش اول براساس تحلیل فراترکیب طی بازه زمانی ۲۰۱۸-۲۰۲۲ نسبت به تعیین پژوهش‌های مشابه جهت غربالگری محتوایی اقدام می‌شود تا بتوان مولفه‌های ویژگی‌های ساختار حاکمیت متمدانه تعیین شود. لذا ابتدا می‌بایست براساس مرور پژوهش‌های تجربی مشابه، براساس عنوان: محتوا و تحلیل، پژوهش‌هایی مورد بررسی قرار گیرد که بیشترین غرابت را با موضوع پژوهش دارد. براین اساس این غربالگری به ترتیب زیر ارائه شده است:

شکل (۱) مرور پژوهش‌های متناسب با ماهیت ویژگی‌های ساختار حاکمیت متمدانه

۵۰ باشد که اگر پژوهشی امتیاز ۳۰ و بیش از آن را کسب نماید، وارد گام چهارم می‌شود. حالا براساس شناخت بهتر فرآیند انجام تحلیل در این گام، با مشارکت خبرگان پژوهش، ۹ پژوهش اولیه‌ی تاییدشده، مورد واکاوی امتیازی براساس تحلیل ارزیابی انتقادی قرار می‌گیرد.

براساس این سه مرحله، ۷ پژوهش تأیید گردید. در گام سوم از نظر ارزیابی انتقادی^۱ با مشارکت خبرگان پژوهش مورد تحلیل قرار گیرد. این فرآیند شامل ۱۰ معیار زیر است که براساس امتیاز حداقل (۱) و حداکثر (۵) مورد بررسی قرار می‌گیرد. مجموع امتیازها براساس ۱۰ معیار می‌تواند

^۱ Critical Appraisal Process

جدول (۳) تحلیل ارزیابی انتقادی

مقاله‌ها	معیارهای ارزیابی انتقادی										
	اهداف تحقیق	منطق روش تحقیق	طرح تحقیق	نمونه برداری	جمع آوری داده‌ها	انعکاس پذیری	ملاحظات اخلاقی	دقت تجزیه و تحلیل	بیان‌تئوریک و شفاف یافته‌ها	ارزش تحقیق	جمع
نریلا (۲۰۲۲)	۴	۵	۴	۲	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۳۸
وندی و همکاران (۲۰۲۲)	۳	۲	۴	۲	۳	۴	۲	۴	۲	۲	۳۲
سیمونز و همکاران (۲۰۲۰)	۳	۲	۳	۲	۳	۲	۲	۲	۲	۲	۲۷
هریس و تومبی ^۱ (۲۰۲۰)	۴	۴	۴	۴	۴	۴	۲	۴	۴	۴	۳۹
وان و همکاران (۲۰۲۰)	۳	۲	۳	۲	۴	۲	۲	۲	۲	۲	۳۰
چیزما و پوکریبانان ^۲ (۲۰۱۹)	۳	۳	۳	۲	۳	۴	۲	۲	۲	۵	۳۳
آل-آبرو و همکاران (۲۰۱۹)	۴	۵	۴	۴	۴	۳	۴	۴	۴	۴	۴۰
پیروزمند و خورشیدی (۱۳۹۸)	۵	۳	۴	۳	۴	۳	۴	۳	۴	۴	۳۷
زرین‌نگار و همکاران (۱۳۹۷)	۴	۴	۳	۴	۴	۴	۳	۳	۴	۴	۳۷

تعریف هریک از گزاره‌های شناسایی شده طبق جدول (۵) شده است.

در گام بعدی، به منظور تعیین اجماع نظر خبرگان برای متناسب بودن مولفه‌های پژوهش با مقوله‌ی ویژگی‌های ساختار حاکمیت متمدنانه در سطح بازار سرمایه ایران، از تحلیل دلفی براساس دو معیار میانگین و ظریب توافق استفاده می‌شود. لذا برای انجام این بخش باتوجه به مقیاس ۷ گزینه‌ای ارزیابی، طبق جدول (۶) نتایج تحلیل دلفی ارائه شده است.

امتیازهای ارائه شده براساس شاخص مد، نشان داد، از مجموع ۹ پژوهش مرتبط با تمدن حاکمیتی، تنها یک پژوهش باتوجه به اینکه از مجموع ۵۰ امتیاز، زیر ۳۰ دریافت نمودند و برحسب دستورالعمل حد کفایت امتیاز این تحلیل پژوهش‌هایی که امتیاز ۳۰ و بالاتر را کسب نمایند، مورد تایید هستند، حذف گردیدند و به همین دلیل از دور بررسی خارج شدند. در ادامه اقدام به استخراج گزاره‌های پژوهش می‌شود. براین اساس به منظور تعیین گزاره‌های تمدن حاکمیتی از روش امتیازی زیر استفاده می‌شود. نتایج از تایید ۶ گزاره‌های تمدن حاکمیتی براساس حدبالای توزیع فراوانی حکایت دارد. در این بخش پس از واکاوی در مبانی نظری پژوهش‌های تایید شده، اقدام به

جدول (۴) فرآیند تعیین گزاره‌های پژوهش

محققان	موقعیت پژوهش‌ها	حاکمیت مدنیت گرایانه	حاکمیت جمع‌سالارانه	حاکمیت شایسته‌سالارانه	حاکمیت دانش‌افزاه گرایانه	حاکمیت شبکه‌گرایانه	کاربرماتیک‌گرایی	حاکمیت سیستم‌اتیک گرایانه	مالکیت‌سازی رواشناسی
نریلا (۲۰۲۲)		✓	✓	-	✓	-	✓	✓	-
وندی و همکاران (۲۰۲۲)	پژوهش‌های بین‌المللی	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓
هریس و تومبی (۲۰۲۰)		✓	-	✓	✓	-	-	✓	✓

¹ Harris & Twomey

² Chizema & Pogrebna

-	-	✓	✓	✓	-	✓	-	وان و همکاران (۲۰۲۰)	
-	-	✓	✓	-	✓	✓	✓	چیزیما و پوکریبانا (۲۰۱۹)	
-	✓	-	✓	✓	✓	-	-	آل-آبرو و همکاران (۲۰۱۹)	
-	✓	-	✓	-	-	✓	✓	پیروزمند و خورشیدی (۱۳۹۸)	داخلی
-	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	زرین‌نگار و همکاران (۱۳۹۷)	
۱	۶	۲	۶	۵	۵	۶	۵	جمع	

جدول (۵) گزاره‌های تمدن حاکمیتی

تعاریف	نمادها	گزاره‌های تمدن حاکمیتی
یکی از مهمترین بُعدهای تمدن حاکمیتی شرکت‌ها، ارتقای سطح مدنیت اجتماعی و حفاظت از حقوق اقلیت‌ها در برابر اکثریت متصدیان قدرت در ساختارهای شرکت‌ها می‌باشد. به عبارت دیگر، ارتقای سطح مدنیت به افزایش کارکردهای نظارتی اثربخش حاکمیت شرکتی کمک می‌کند و مانع از تضییع حقوق ذینفعان چه در درون و چه در بیرون شرکت‌ها خواهد شد (هریس و تومبی، ۲۰۲۰). حاکمیت جمع‌سالارانه که به تعبیری آن را جمع‌سالاری می‌توان نامید، لازم است در نظام راهبری شرکتی در حد مطلوب وجود داشته باشد. برتری سوسیوسیاکراسی بر دمکراسی مرتبط با چگونگی توجه به آراء عمومی است. تلاش اصلی سوسیوکراسی بر پایهٔ تصمیم‌گیری و گفت‌وگو قرار دارد و بیان می‌کند نظام راهبری شرکتی می‌تواند به سمت تمدن حرکت کند که از این ویژگی برخوردار باشد (چیزیما و پوکریبانا، ۲۰۱۹).	P1	حاکمیت مدنیت‌گرایانه
حاکمیت شایسته‌سالارانه، در نظام ساختار حاکمیتی به معنای توازن قدرت براساس اجتماع مبتنی بر شایستگی و استحقاق در تصمیم‌گیری‌های شرکت می‌باشد. تأکید رویکرد مریتوکراسی بر این است که برای دستیابی به سطح بالاتری از تمدن حاکمیتی، باید نظام راهبری شرکتی، شایستگی و الگوهای شایسته‌ساز را در ساختارهای تحت نظارت خود پیاده سازی نماید. شایستگی‌هایی که می‌تواند طیف وسیعی از انتصاب‌ها تا تخصیص منابع و تمرکز بر انتظارات ذینفعان را در بر بگیرد (میرسپاسی، ۱۳۸۷).	P2	حاکمیت جمع‌سالارانه
حاکمیت شایسته‌سالارانه، در نظام ساختار حاکمیتی به معنای توازن قدرت براساس اجتماع مبتنی بر شایستگی و استحقاق در تصمیم‌گیری‌های شرکت می‌باشد. تأکید رویکرد مریتوکراسی بر این است که برای دستیابی به سطح بالاتری از تمدن حاکمیتی، باید نظام راهبری شرکتی، شایستگی و الگوهای شایسته‌ساز را در ساختارهای تحت نظارت خود پیاده سازی نماید. شایستگی‌هایی که می‌تواند طیف وسیعی از انتصاب‌ها تا تخصیص منابع و تمرکز بر انتظارات ذینفعان را در بر بگیرد (میرسپاسی، ۱۳۸۷).	P3	حاکمیت شایسته‌سالارانه
حاکمیت دانش‌افزایانه، بر تخصص‌ها و به کارگیری دانش در زمینهٔ راهبری شرکتی تأکید دارد. تمدن حاکمیتی در به کارگیری دانش فرآیندی برای انجام فعالیت‌های اثربخش نظارت‌ها بسیار توانمندند و تلاش می‌کنند با استفاده از دانش به روز و تخصص‌های سرمایه انسانی، توانمندتر از دیگران عمل کنند و این موضوع مؤید دستیابی به مزیت رقابتی در حاکمیت شرکتی خواهد بود (رمزی‌فرد، ۱۳۹۰)	P4	حاکمیت دانش‌افزایانه
حاکمیت شبکه‌گرایانه در واقع مؤید ساختار و ارتباطات پویایی حاکمیت شرکتی است. بی‌شک ساختارهای چابک به پویایی ارتباطات متعامل و اثربخش درون و بیرون نیاز دارند. از سوی دیگر، هماهنگی بین بخش‌ها و سرعت در نظارت‌های راهبری موضوعی است که در حاکمیت شرکتی متمدن بسیار به چشم می‌آید و این یکی از نیازهای مهم برای دستیابی به سطح بالاتری از تمدن حاکمیتی شمرده می‌شود (آل-آبرو و همکاران، ۲۰۱۹)	P5	حاکمیت شبکه‌گرایانه
حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه رویکردی مبتنی بر ترکیب کل با جزء می‌باشد. بُعد حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه در تمدن حاکمیتی، می‌تواند یکی از ساختارهای بهینه متناسب با هدف شرکت‌ها در فضای رقابتی باشد. از آنجاکه در سازمان‌های امروز باید ارتباط اجزا به گونه‌ای باشد که هر جزء بتواند ضمن انجام وظایف خود به طور مستقل با اجزای دیگر ارتباطی هم افزا و پویانده داشته باشد، بُعد حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه حاکمیتی با داشتن چنین ویژگی‌هایی زمینه‌ساز انعطاف‌پذیری بسیار زیاد و موجب رشد و نوآوری به واسطه‌ی نظارت‌های اثربخش حاکمیتی می‌شوند	P6	حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه

و می‌توانند به اقتضانات و متغیرهای محیطی پاسخ مناسب و سریع دهند (آل-آبرو و همکاران، ۲۰۱۹).

جدول (۶) فرآیند تحلیل دلفی برای تعیین اجماع نظر خبرگان

نتیجه	دور دوم دلفی		دور اول دلفی		ویژگی‌های ساختار حاکمیت متمدنانه
	ضریب توافق	میانگین	ضریب توافق	میانگین	
حاکمیت مدنیت‌گرایانه	۰/۷۵	۵/۵۰	۰/۶۵	۵/۳۰	
حاکمیت جمع‌سالارانه	۰/۵۵	۵/۱۰	۰/۵۰	۵	
حاکمیت شایسته‌سالارانه	۰/۷۵	۵/۵۰	۰/۶۵	۵/۳۰	
حاکمیت دانش‌افزایانه	۰/۸۵	۶/۲۰	۰/۸۰	۶	
حاکمیت شبکه‌گرایانه	۰/۶۵	۵/۳۰	۰/۶۰	۵/۲۰	
حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه	۰/۶۵	۵/۳۰	۰/۶۰	۵/۲۰	

درونی براساس اختصاص کدهایی از P1 تا P6 می‌شود تا براساس آن پیامدها و محرک‌ها مشخص گردد.

لذا براساس تعیین روابط پیوند درونی مربوط به ابعاد شناسایی شده‌ی تمدن حاکمیتی، جهت تعیین ماتریس میک‌مک، مقادیر خروجی تعیین کننده‌ی قدرت نفوذ ماتریس و مقادیر ورودی تعیین کننده‌ی قدرت وابستگی ماتریس قلمداد می‌شوند که براساس آن نسبت به تعیین قرار گرفتن هریک از مولفه‌ها در محور ماتریس میک‌مک اقدام می‌شود.

نتایج پس از دو دور تحلیل در گام دلفی نشان داد، تمامی مولفه‌های پژوهش براساس ضریب توافق و میانگین مورد تأیید قرار گرفتند. لذا مجموعاً ۶ بعد ویژگی‌های ساختار حاکمیت متمدنانه، برای تحلیل ماتریس میک‌مک، وارد فاز تحلیل روابط پیوندی بین ابعاد مورد مطالعه می‌شوند. در این مرحله از طریق ماتریس مقایسه زوجی که ارتباط مولفه های سطر «i» با مولفه‌های ستون «j» را براساس سه ماهیت اعداد ترتیبی «۱»، «۲»، «۳» مورد مقایسه قرار می‌دهد، تلاش می‌گردد تا خروجی و ورودی جهت تدوین تحلیل میک‌مک ایجاد شود.

باتوجه به ارتباط درونی بین عوامل کلیدی (پیشران) در توسعه حاکمیت متمدنانه، اقدام به ایجاد روابط پیوند

جدول (۷) روابط پیوندی بین ابعاد ساختار حاکمیت متمدنانه

فراوانی	شاخص ستون	بدون ارتباط	ستون بر سطر	سطح اول/تحلیل پیوند حاکمیت مدنیت‌گرایانه	
				سطر بر ستون	شاخص سطر
۸	حاکمیت جمع‌سالارانه	-	→	←	حاکمیت مدنیت‌گرایانه
۸	حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه کراسی	⊗	-	-	حاکمیت مدنیت‌گرایانه
۹	حاکمیت دانش‌افزایانه	-	→	-	حاکمیت مدنیت‌گرایانه
۷	حاکمیت شبکه‌گرایانه	-	→	-	حاکمیت مدنیت‌گرایانه
۸	حاکمیت شایسته‌سالارانه	-	→	-	حاکمیت مدنیت‌گرایانه
سطح دوم/تحلیل پیوند حاکمیت جمع‌سالارانه					
۸	حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه کراسی	-	-	←	حاکمیت جمع‌سالارانه
۸	حاکمیت دانش‌افزایانه	-	→	-	حاکمیت جمع‌سالارانه
۷	حاکمیت شبکه‌گرایانه	-	→	-	حاکمیت جمع‌سالارانه
۸	حاکمیت شایسته‌سالارانه	⊗	-	-	حاکمیت جمع‌سالارانه
سطح سوم/تحلیل پیوند حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه کراسی					
۶	حاکمیت دانش‌افزایانه	-	-	←	حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه کراسی

۸	حاکمیت شبکه‌گرایانه	-	→	-	حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه
					کراسی
۸	حاکمیت شایسته‌سالارانه	-	-	←	حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه
					کراسی
					■ سطح چهارم/تحلیل پیوند حاکمیت دانش‌افزایانه
۹	حاکمیت شبکه‌گرایانه	-	-	←	حاکمیت دانش‌افزایانه
۷	حاکمیت شایسته‌سالارانه	-	-	←	حاکمیت دانش‌افزایانه
					■ سطح پنجم/تحلیل پیوند حاکمیت شبکه‌گرایانه
۷	حاکمیت شایسته‌سالارانه	-	-	←	حاکمیت شبکه‌گرایانه

جدول (۸) روابط پیوند درونی مولفه‌های حسابرسی داخلی شهروند شرکتی

ورودی	خروجی	P6	P5	P4	P3	P2	P1	
۳	۱	←	←	←	-	↑	•	P1 حاکمیت مدنیت‌گرایانه
۳	۱	-	←	←	↑	•	←	P2 حاکمیت جمع‌سالارانه
۲	۲	↑	←	↑	•	←	-	P3 حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه کراسی
۱	۴	↑	↑	•	←	↑	↑	P4 حاکمیت دانش‌افزایانه
۱	۴	↑	•	←	↑	↑	↑	P5 حاکمیت شبکه‌گرایانه
۳	۱	•	←	←	←	-	↑	P6 حاکمیت شایسته‌سالارانه

نمودار (۱) (MICMAC) قرارگرفتن مولفه‌های پژوهش براساس قدرت نفوذ و وابستگی

		رُبَع پیوندی			رُبَع مستقل		
قدرت نفوذ	6						
	5						
	4				[[P4]]; [[P5]]		
	3						
	2				[[P3]]		
	1					[[P1]]; [[P2]]; [[P6]]	
		1	2	3	4	5	6
		رُبَع وابسته			رُبَع خودمختاری		
قدرت وابستگی							

وابستگی و قدرت نفوذ پایینی دارند، نقش اثرگذاری در فرآیندهای ویژگی‌های ساختار حاکمیت متمدنانه در سطح بازار سرمایه نمی‌توانند ایفا کنند. از طرف دیگر مشخص شد، دو عامل حاکمیت دانش‌افزایانه «P4» و حاکمیت شبکه‌گرایانه «P5» در ربع مستقل قرار دارند. براساس ماهیت این ربع، عوامل در بررسی پدیده، از قدرت نفوذ و اثرگذاری بالایی برخوردار می‌باشند. لذا می‌توان بیان نمود دو عامل حاکمیت دانش‌افزایانه و حاکمیت شبکه‌گرایانه

همانطور که مشاهده می‌شود، مجموع عوامل کلیدی در توسعه حاکمیت متمدنانه در دو ربع خود مختاری و مستقل قرار گرفته اند. به عبارت دیگر مشخص گردید، ۴ عامل کلیدی حاکمیت مدنیت‌گرایانه «P1»؛ حاکمیت جمع‌سالارانه «P2»؛ حاکمیت شایسته‌سالارانه «P6» و حاکمیت سیستماتیک‌گرایانه کراسی «P3» در ربع خود مختاری قرار گرفته اند. این ربع نشان دهنده‌ی قدرت وابستگی و قدرت نفوذ پایین در بررسی یک پدیده تلقی می‌شوند. به عبارت دیگر این چهار عامل به دلیل میزان

پایه هریک از دو عامل کدامند. برای این منظور با مصاحبه با ۱۰ نفر از خبرگان، دو مرحله کدگذاری اولیه (بازیابی مضامین) و کدگذاری ثانویه (بازبینی مضامین) صورت پذیرفت.

براین اساس طی ۱۰ مصاحبه انجام شده، برای هر دو عامل حاکمیت دانش‌افزای‌گرایانه و حاکمیت شبکه‌گرایانه، مضامین پایه‌ای برای ارزیابی توسعه حاکمیت متمدانه شرکت‌های بازار سرمایه شناسایی شدند که در ادامه نسبت به ارائه‌ی آن اقدام می‌شود.

در ادامه و پس از شناسایی عوامل کلیدی و زیر عوامل ارزیابی، می‌بایست وضعیت‌های هریک از عوامل ارزیابی توسط خبرگان بازتعریف شوند تا وضعیت‌های احتمالی برای هر عامل در سطح شرکت‌های بازار سرمایه، امکان تدوین سناریوهای آتی (چشم‌اندازها) را ایجاد نمایند.

از قدرت نفوذ بسیار بالایی در کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه برخوردار می‌باشند.

لذا همانطور که مشخص شد از میان ۶ عامل کلیدی در توسعه حاکمیت متمدانه شرکت‌های بازار سرمایه، دو عامل کلیدی حاکمیت دانش‌افزای‌گرایانه و حاکمیت شبکه‌گرایانه با قرار گرفتن در ربع مستقل به عنوان راهبردی ترین ربع ماتریس میک‌مک جهت ارزیابی توسعه حاکمیت متمدانه شرکت‌های بازار سرمایه در این مطالعه، در ادامه می‌بایست نسبت به سناریو نگاری براساس نظرخواهی از خبرگان برای ایجاد وضعیت‌های محتمل سناریو، اقدام نمود. لذا جهت دستیابی به زیر عوامل کلیدی در این بخش، نسبت به انجام مصاحبه با خبرگان اقدام گردید تا وضعیت‌های مربوط به شبیه سازی از دو عامل چگونه مورد بررسی قرار می‌گیرند. لذا در این مرحله برای مصاحبه از تحلیل تم استفاده شد تا مشخص شود، مضامین

جدول (۹) تفسیر تحلیل تم

نام مرحله	تشریح مرحله
کدگذاری اولیه (بازیابی مضامین)	در انجام فرآیند کدگذاری باز، با طراحی پروتکلی مبتنی بر ایجاد فضای باز در سوالات اولیه، تلاش گردید تا رسیدن به کدهای تفکیک شده، سوالات به صورت رفت و برگشت مطرح گردد تا با جلورفتن مصاحبه‌ها، دست محققان این پژوهش برای تخصیص کدهای تعیین‌شده به مضامین پایه و سپس مضامین سازنده باز باشد و در ادامه نسبت به طرح سوالات نیمه‌ساختار یافته برای رسیدن به نقطه اشباع تئوریک اقدام لازم صورت پذیرد. منظور از رفت و برگشتی در کدگذاری باز، بدین معناست که با استخراج کدهای مفهومی مشترک و با پالایش و حذف موارد تکراری، با بهره‌گیری از مبانی نظری و تطبیق آن‌ها، عمل کاهش این مفاهیم در قالب مقوله‌های فرعی، سازماندهی شود. لذا براساس این پروتکل، در زمان مصاحبه و طرح سوالات، اگر نکته مبهمی در بیان پاسخ مصاحبه‌شوندگان بود، آن مبحث آنقدر ادامه می‌یافت تا سوال‌های بعدی از دل آن شکل گیرد. به طوریکه این نکات مبهم، خود ایجادکننده سوالاتی در همان مصاحبه یا مصاحبه‌های بعدی محسوب قلمداد می‌شدند. لذا این فرآیند آنقدر ادامه یافت تا نقطه اشباع تئوریک تعیین گردد و پس از آنکه اطمینان حاصل می‌شد، مصاحبه‌ها کد جدیدی ایجاد نمی‌کنند، پایان مصاحبه اعلام گردید.
کدگذاری ثانویه (بازبینی مضامین)	پس از مصاحبه‌ها و رسیدن به نقطه اشباع تئوریک از طریق همسان نمودن مفاهیم برآمده از کدگذاری باز، نسبت به دسته بندی مفاهیم هم معنا و اختصاص عنوان متناسب با مضامین یکدست شده، اقدام می‌شود تا مضامین پایه تشکیل دهنده مضامین سازمان دهنده تلقی گردند. این مرحله، شامل جستجو و شناسایی مضامین است که مضامین پس از تطبیق کدها با مضامین بالقوه از بخش کدگذاری شده متن استخراج می‌شود.

جدول (۱۰) تعیین معیارهای مؤثر در سنجش وضعیت محتمل در توسعه حاکمیت متمدانه

مضامین سازمان‌دهنده (عوامل کلیدی)	مضامین پایه (ریز عوامل ارزیابی)
حاکمیت شبکه‌گرایانه	توسعه اکوسیستم کارآفرینی شرکتی
	توسعه اقتضائی مسئولیت‌پذیری شرکتی
	توسعه یادگیری شرکتی
	توسعه تمرکززدایی شرکتی
	توسعه انعطاف‌پذیری رسمیت شرکتی
حاکمیت دانش‌افزای‌گرایانه	توسعه سیستم اطلاعات مدیریت راهبری شرکتی (GMIS)
	توسعه سیستم برنامه‌ریزی مالی «ERF»
	توسعه سیستم عملیات مدیریت منابع انسانی (HMIS)
	توسعه سیستم عملیات مدیریت مالی (FTPS)

سیستم اطلاعات مدیریت سهامداران «SMIS»
توسعه زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیری (XBRL)

جدول (۱۱) وضعیت‌های محتمل ریز عوامل ارزیابی توسعه حاکمیت مت‌مدانه شرکت‌های بازار سرمایه

نام وضعیت	وضعیت	مضامین پایه (ریز عوامل ارزیابی)	مضامین سازمان‌دهنده
افزایش ظرفیت‌های استارت‌آپ‌های شرکت	A1	توسعه اکوسیستم کارآفرینی شرکتی «A»	حاکمیت شبکه‌گرایانه
ثبات وضع موجود در حوزه کارآفرینی	A2		
کاهش ظرفیت‌های استارت‌آپی شرکت	A3		
ارتقاء سطح مشروعیت پذیری شرکت	B1	توسعه اقتضائی مسئولیت‌پذیری شرکتی	
حفظ پاسخگویی فعلی شرکت	B2	«B»	
عدم مسئولیت پذیری در قبال ذینفعان بیرونی	B3		
ارتقاء سطح دانش ساختاری	C1	توسعه یادگیری شرکتی «C»	
حفظ دانش فعلی	C2		
بی‌تفاوتی در توسعه دانش سازمانی	C3		
غیرمتمرکز نمودن سطح تصمیم‌گیری حاکمیتی	D1	توسعه تمرکززدایی شرکتی «D»	
اقتضایی عمل نمودن تصمیم‌گیری متمرکز	D2		
تمرکز صرف در تصمیم‌گیری حاکمیتی	D3		
کاهش میزان رسمیت در ساختار حاکمیتی	E1	توسعه انعطاف‌پذیری رسمیت شرکتی «E»	
حفظ رسمیت در ساختار حاکمیتی	E2		
تشدید رسمیت حاکمیتی	E3		
ارتقاء سطح سیستم‌های مدیریت راهبری	F1	توسعه سیستم اطلاعات مدیریت راهبری	
حفظ سیستم‌های مدیریت راهبری فعلی	F2	شرکتی «F»	
بی‌تفاوتی در مقابل سیستم‌های مدیریت راهبری	F3		
ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری در توسعه سیستم برنامه‌ریزی مالی	G1	توسعه سیستم برنامه‌ریزی مالی «G»	
حفظ تمرکز بر سیستم برنامه‌ریزی مالی	G2		
عدم تمایل به سرمایه‌گذاری در بروز نگه داشتن سیستم‌های برنامه‌ریزی مالی	G3		
ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری در توسعه سیستم‌های عملیات مدیریت منابع انسانی	H1	توسعه سیستم عملیات مدیریت منابع انسانی «H»	حاکمیت
مدیریت منابع انسانی			
تمرکز بر سیستم عملیات مدیریت منابع انسانی	H2		
عدم تمایل به سرمایه‌گذاری توسعه سیستم‌های عملیات مدیریت منابع انسانی	H3		
ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری در توسعه سیستم‌های عملیات مدیریت مالی	D1	توسعه سیستم عملیات مدیریت مالی «D»	
مدیریت مالی			
تمرکز بر سیستم عملیات مدیریت مالی	D2		
عدم تمایل به سرمایه‌گذاری توسعه سیستم‌های عملیات مدیریت مالی	D3		
ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری در توسعه اطلاعات مدیریت سهامداران	I1	سیستم اطلاعات مدیریت سهامداران «I»	
سهمداران			
تمرکز بر سیستم اطلاعات مدیریت سهامداران	I2		
عدم تمایل به سرمایه‌گذاری توسعه اطلاعات مدیریت سهامداران	I3		
ارتقاء راهبردهای زبان گزارشگری تجاری توسعه‌پذیری	G1	توسعه زبان گزارشگری تجاری توسعه	پذیری (G)
تمرکز استفاده از شیوه گزارشگری اقتضائی	G2		

G3 عدم تمایل در استفاده از زبان گزارشگری تجاری
توسعه‌پذیری

به تعیین سناریوهای محتمل اقدام لازم صورت گیرد. در واقع این نرم افزار براساس ارائه‌ی سطح بهینه سناریوهای محتمل، نسبت به تدوین چشم‌اندازهای آتی در خصوص پدیده مورد بررسی اقدام می‌کند (می‌بهدا و همکاران^۲، ۲۰۲۲). لذا با کمک این تکنیک تحلیلی در سناریو نگاری که مبتنی بر محاسبات پیچیده‌ای روابط ماتریسی بین پیش‌ران‌ها شناسایی شده می‌باشد، امکان استخراج طیفی از سناریوهایی با احتمال قوی؛ سناریوهایی با احتمال ممکن و سناریوهایی با احتمال سازگاری بالا را ممکن می‌سازد.

همانطور که مشخص شده است، براساس ۱۱ عامل ارزیابی توسعه حاکمیت متمدانه، ۳۳ وضعیت مختلف تدوین گردید و این سوال مطرح برای تدوین سناریو مطرح می‌باشد، که هر یک از این ۳۳ وضعیت از توسعه حاکمیت متمدانه می‌تواند چه تأثیری بر عملکرد شرکت‌های بازار سرمایه در آینده داشته باشد. بنابراین از متخصصان خواسته شد جهت مشخص نمودن هر یک از وضعیت‌ها براساس سه ویژگی «تقویت‌کننده»، «بی‌تأثیر» و «محدودیت‌ساز» با یکی از اعداد ۳ تا ۳- پرسشنامه ماتریسی ۳۳*۳۳ را تکمیل نمایند تا براساس نرم افزار سناریو ویزارد^۱ (GIB)، نسبت

جدول (۱۲) ماتریس ارزیابی عوامل اثرگذار بر توسعه حاکمیت متمدانه

مقایس ماتریسی تعیین شدت اثرگذاری عوامل							
وضعیت	+۳	+۲	+۱	۰	-۱	-۲	-۳
A1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
C3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
E3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
F1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
F2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
F3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
G1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
G2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
G3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
H3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
D3	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I1	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
I2	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

مضامین پایه (ریز عوامل ارزیابی)

² Mehta et al

¹ Cross-Impact Balance Analysis

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	I3	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	G1	توسعه زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیری (G)
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	G2	
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	G3	

ممکن، از اعتماد چندانی برخوردار نمی‌باشد، چراکه سیاست گذاری و برنامه‌ریزی برای آن‌ها غیرممکن و غیرمنطقی است، لذا مطالعه‌ی حاضر بر سه سناریوی ایجاد شده قوی و یک سناریو باسازگاری بالا تمرکز می‌نماید. زیرا تفاوت سناریوهای با سازگاری بالا با سناریوهای ممکن در این است که به لحاظ تبیین شرایط چشم‌اندازی، معقول‌تر و منطقی‌تر قلمداد می‌گردند. لذا مجموع ۴ سناریوی مورد بررسی در ارزیابی علل توسعه حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه، براساس سه وضعیت مطلوب، ایستا و بحرانی مورد بررسی قرار گرفتند که می‌توان نتایج خروجی زیر را براساس تحلیل در جدول (۱۳) ارائه داد.

لذا براساس شاخص «مُد» بالاترین امتیاز هریک از مشارکت‌کنندگان در بخش کمی به عنوان مینا در ارزیابی ماتریسی عوامل مؤثر بر توسعه حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه تلقی گردید تا براساس آن مجموعه‌ی داده‌های جمع‌آوری شده، به نرم افزار وارد شوند. باتوجه به توضیح‌های داده شده و براساس ایجاد ماتریس ۳۳*۳۳ در بستر نرم افزار ویزارد، مجموعاً ۷۵۲۱۱۴ سناریوی ترکیبی ایجاد گردید که شامل سه سناریو قوی؛ یک سناریو باسازگاری بالا و شش سناریو با احتمال ممکن (ضعیف) می‌باشد. در این بخش لازم به توضیح است که؛ براساس اینکه اعتماد به سناریوهای

جدول (۱۳) وضعیت هریک از عوامل مؤثر بر توسعه حاکمیت متمدانه براساس تفکیک سناریوها

سناریوی چهارم	سناریوی سوم	سناریوی دوم	سناریوی اول	وضعیت	
	وضعیت مطلوب		وضعیت مطلوب	A1	توسعه اکوسیستم کارآفرینی شرکتی «A»
				A2	
وضعیت ایستا		وضعیت بحرانی		A3	
	وضعیت مطلوب		وضعیت مطلوب	B1	توسعه اقتضائی مسئولیت‌پذیری شرکتی «B»
				B2	
وضعیت مطلوب		وضعیت بحرانی		B3	
	وضعیت مطلوب		وضعیت مطلوب	C1	توسعه یادگیری شرکتی «C»
				C2	
وضعیت مطلوب		وضعیت بحرانی		C3	
	وضعیت مطلوب		وضعیت مطلوب	D1	توسعه تمرکززدایی شرکتی «D»
				D2	
وضعیت مطلوب		وضعیت بحرانی		D3	
	وضعیت مطلوب		وضعیت مطلوب	E1	توسعه انعطاف‌پذیری رسمیت شرکتی «E»
				E2	
وضعیت ایستا		وضعیت بحرانی		E3	

مطابق با (توضیحات عوامل ارزیابی)

وضعیت مطلوب	وضعیت مطلوب	F1	توسعه سیستم اطلاعات مدیریت راهبری شرکتی «F»
وضعیت ایستا		F2	
	وضعیت بحرانی	F3	
وضعیت مطلوب	وضعیت مطلوب	G1	توسعه سیستم برنامه‌ریزی مالی «G»
وضعیت ایستا		G2	
	وضعیت بحرانی	G3	
وضعیت مطلوب	وضعیت مطلوب	H1	توسعه سیستم عملیات مدیریت منابع انسانی «H»
وضعیت ایستا		H2	
	وضعیت بحرانی	H3	
وضعیت مطلوب	وضعیت مطلوب	D1	توسعه سیستم عملیات مدیریت مالی «D»
وضعیت ایستا		D2	
	وضعیت بحرانی	D3	
وضعیت مطلوب	وضعیت مطلوب	I1	سیستم اطلاعات مدیریت سهامداران «I»
وضعیت ایستا		I2	
	وضعیت بحرانی	I3	
وضعیت مطلوب	وضعیت مطلوب	G1	توسعه زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیری (G)
		G2	
	وضعیت بحرانی	G3	

نتایج بدست آمده، هریک از عوامل مؤثر بر توسعه حاکمیت متدنه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه در درون سناریوهای تحلیل شده جایگذاری شدند. در ادامه نیز باهدف شفاف نمودن نحوه توزیع فراوانی براساس ۴۴ وضعیت حاکم بر سناریوهای ایجاد شده، طبق جدول (۱۴) نسبت به تفکیک سناریوها از نظر وضعیت اقدام گردید.

طبق نتایج می‌بایست بیان گردد، سناریوی اول و سوم و چهارم سناریوهای قوی شناسایی شده محسوب می‌شوند و سناریوی دوم سناریو باسازگاری بالا قلمداد می‌شوند. از نظر وضعیت نیز باید بیان نمود، سناریوی اول و سوم جزء سناریو با وضعیت مطلوب می‌باشند، سناریو چهارم جزء سناریوهای ایستا هستند و سناریوی دوم در دسته سناریوهای وضعیت بحرانی محسوب می‌شوند. لذا طبق

جدول (۱۴) خروجی سناریوهای ماتریسی نرم افزار ویزارد

وضعیت مطلوب		وضعیت ایستا		وضعیت بحرانی		مجموع کل سناریو	
تعداد	درصد فراوانی	تعداد	درصد فراوانی	تعداد	درصد فراوانی	تعداد	درصد فراوانی
۱۱	۴۲,۳۰٪	-	-	-	-	۱۱	۲۵٪
-	-	-	-	۱۱	۱۰۰٪	۱۱	۲۵٪

سناریوی سوم	۱۱	۴۲,۳۰٪	-	-	-	-	۲۵٪
سناریوی چهارم	۴	۱۵,۳۸٪	۷	۱۰۰٪	-	-	۲۵٪
جمع ستونی	۲۶	۱۰۰٪	۷	۱۰۰٪	۱۱	۱۰۰٪	۴۴
جمع سطری	۲۶	۵۹,۱٪	۷	۱۵,۹۰٪	۱۱	۲۵٪	۴۴

دانش‌افزای گرایانه و حاکمیت شبکه‌گرایانه که در ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه از قدرت نفوذ بسیار بالایی در سطح بازار سرمایه برخوردار بودند، سناریوهایی مبتنی بر چشم‌اندازهای آتی بازار سرمایه ایجاد گردد. لذا براساس دو محور حاکمیت دانش‌افزای گرایانه و حاکمیت شبکه‌گرایانه، ۴ ماتریس براساس تکنیک محاسبات توابع در ریاضی ایجاد می‌شوند که ۱۱ عامل مرتبط به آن در یکی از وضعیت‌های ماتریس زیر قرار می‌گیرند. نکته قابل توجه این است که جهت تدوین این ماتریس، نیاز بود تا از طریق تحلیل سیمپلکس تجدید نظر شده در معادلات تحقیق در عملیاتی، نسبت به تعیین قرار گرفتن هریک از عوامل مرتبط با ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه اقدام شود. لذا با پیروی از مطالعه روریگوز و همکاران^۱ (۲۰۲۱) براساس هفت راهبرد ماتریسی نسبت به تدوین توابع ریاضی اقدام می‌شود.

همانطور که از وضعیت ارزیابی مربوط به سناریوها مشخص شده است، از مجموع ۴۴ وضعیت حاکم بر صفحه سناریوهای ایجاد شده در تکنیک تحلیلی سناریو ویزارد (CIB)، مشخص گردید، ۲۶ سناریو در وضعیت مطلوب قرار دارند که مجموع ۱۱ سناریوی اول، ۱۱ سناریوی سوم و ۴ سناریوی چهارم هستند که مجموعاً ۵۹,۱٪ درصد توزیع فراوانی سناریوها را شامل می‌شوند. همچنین مشخص گردید، ۷ سناریو در وضعیت ایستا قرار داد که توزیع فراوانی ۱۵,۹٪ را از مجموع وضعیت‌های حاکم بر سناریوهای ایجاد شده را در بر می‌گیرد و در نهایت مشخص گردید ۱۱ سناریو بحرانی از مجموع ۴۴ وضعیت حاکم بر صفحه سناریوهای ایجاد شده را شامل می‌شوند که ۲۵٪ توزیع فراوانی را شامل می‌شود.

در ادامه باهدف ترکیب سناریوهای ایجاد شده با تکنیک محاسبه‌ی ریاضی، تلاش می‌شود تا از طریق محاسبه‌ی توابع براساس دو عامل حاکمیت

جدول (۱۵) ویژگی‌های راهبرد ماتریسی توابع ریاضی

ویژگی راهبرد ماتریسی	راهبرد ماتریسی
ویژگی این راهبرد، دستیابی به کارکردی انحصاری در بین رقبا برای پیشروی در بازار	سرویس پلاگین اختصاصی ^۲
ویژگی این راهبرد، استفاده از نوآوری و خلاقیت‌ها برای توسعه‌ی بخشی از بازار	سرویس پلاگین غیراختصاصی ^۳
ویژگی این راهبرد، تمرکز بر بانک اطلاعاتی برای سرعت بخشیدن به تصمیم‌ها در بازار	سرویس پشتیبان عمومی ^۴
ویژگی این راهبرد، خلق ارزش توسط ساختارهای شرکت در بازار	سرویس افزونه برچسب سفید ^۵
ویژگی این راهبرد، استفاده از زیرساخت‌های استارت آپی اکوسیستم شرکت در بازار	سرویس پلتفرم ^۶
ویژگی این راهبرد، سیستم شبکه‌ای درون ساختاری شرکت در بازار	سرویس برنامه نویسی ^۷
ویژگی این راهبرد، انطباق عملکردهای شرکت نسبت به صنعت در بازار	سرویس انطباقی ^۸

حاکمیت دانش‌افزای گرایانه و حاکمیت شبکه‌گرایانه نسبت به تعیین ماتریس توابع ریاضی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه اقدام نمود. لذا براساس امتیازهای داده شده، طبق شکل (۲) چارچوب سناریوهای ماتریسی توابع ریاضی ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه ارائه شد.

لذا برای این منظور، از مشارکت‌کنندگان بخش کمی خواسته شد تا براساس مقیاس ۱۰ امتیازی (۰ تا ۱۰) به عوامل ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه که در دو سناریوی با وضعیت مطلوب قرار گرفته بودند، امتیاز لازم داده شود، تا از طریق تحلیل سیمپلکس تجدید نظر شده، بتوان براساس دو عامل

^۵ White Label Add-on Service

^۶ Private Platform Provider

^۷ Programming Service

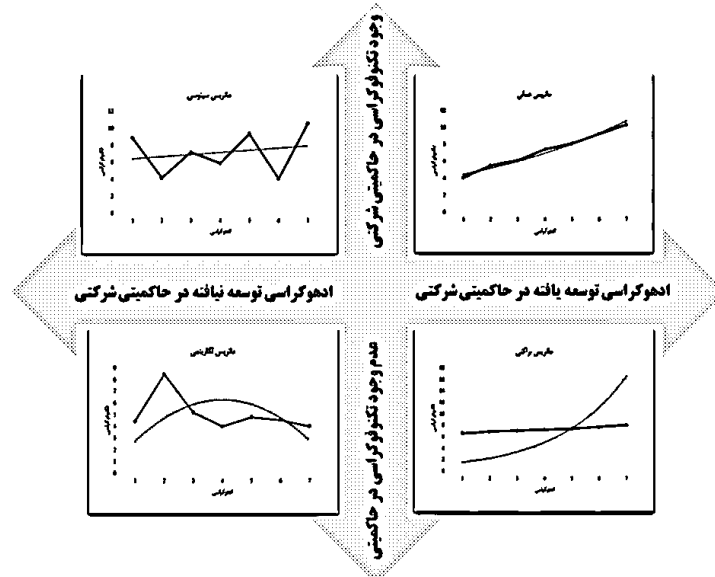
^۸ Adaptive Service

^۱ Rodrigues et al

^۲ Private Plugin Service

^۳ Multiple Private Plugin Service

^۴ Public Backend Service

شکل (۲) چارچوب سناریوهای ماتریسی توابع ریاضی ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه

رقابتی بالاتری برخوردار باشد. تحت چنین شرایط احتمالاً ظرفیت اکوسیستم کارآفرینی شرکت افزایش می‌یابد و براساس سطح ساختار دانش افزایی شرکت، زبان گزارشگری شفاف تری در تعامل شرکت با ذینفعان به کار گرفته می‌شود تا اعتماد ذینفعان تقویت یابد. برای طرح این سناریو، از تابع همانی^۱ $f(x) = x$ استفاده می‌شود که بیان کننده‌ی این موضوع است که مقدار خروجی تابع با مقدار ورودی آن برابر می‌باشد که براین اساس می‌توان در رابطه با این سناریو بیان نمود که هر قدر سطح تکنوفوکراسی یا سرمایه گذاری در فناوری اطلاعات افزایش یابد، حاکمیت شبکه‌گرایانه به عنوان فرآیند ساختاری انعطاف پذیر کمک می‌کند تا شرکت افشاء اطلاعات را به موقع و به طور صادقانه به ذینفعان انعکاس دهد.

❖ سناریوی مبتنی بر ماتریس سینوسی

این سناریو بیان کننده‌ی این موضوع است که براساس تقاطع، دو بعد حاکمیت شبکه‌گرایانه و تکنوفوکراسی، هرگاه عوامل ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه که

این ماتریس، براساس دو عامل ارزیابی که در محور عمودی (حاکمیت شبکه‌گرایانه) و افقی (تکنوفوکراسی) ایجاد شده‌اند، ۴ ماتریس همانی، سینوسی، برآکتی و لگاریتمی را ایجاد نمودند که در ادامه به تفکیک این روابط اقدام می‌شود.

❖ سناریوی مبتنی بر ماتریس همانی

این سناریوی بیان کننده‌ی این موضوع است که براساس تقاطع، دو بعد حاکمیت شبکه‌گرایانه و تکنوفوکراسی، عوامل ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه که در دو سناریوی با وضعیت مطلوب قرار گرفتند، از بالاترین اثربخشی برخوردار می‌باشند. زیرا حاکمیت شبکه‌گرایانه از یک سو به چابک‌ترین ارتباطات متعامل در درون و بیرون شرکت کمک می‌کند و باعث افزایش هماهنگی بین بخش‌های مختلف جهت سرعت بخشیدن به نظارت‌های راهبردی می‌گردد و از سوی دیگر تکنوفوکراسی، براساس بهره‌مندی از دانش اکتسابی ناشی از فناوریهای اطلاعاتی و تکنولوژی‌های توسعه یافته، به شرکت کمک می‌کند تا از ظرفیت‌های

¹ Identity Function

در چنین سناریویی، سرعت رشد به اندازه سناریوی همانی نیست و از سوی دیگر، هر مرحله از رشد لازم است تا با صرف زمان زیادی همراه باشد، لذا با استفاده از تابع $f(x) = [x/2]$ شرکت‌ها از طریق وسعت زمانی زیاد، می‌توانند امکان توسعه‌ی حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه را ایجاد نمایند.

❖ سناریوی مبتنی بر ماتریس لگاریتمی

این سناریو براساس تقاطع، دو بعد حاکمیت شبکه‌گرایانه و تکنوفوکراسی بیان‌کننده‌ی این موضوع هستند، هم اندازه ساختار شرکت‌ها پیچیده و بزرگ است و هم سطح فناوری پایینی در افشاء اطلاعات و تعامل با ذینفعان در این دست از شرکت به چشم می‌خورد. لذا اگرچه انجام فرآیندهای درون ساختاری همچون غیرمتمرکز نمودن سطح تصمیم‌گیری‌ها در مکانیزم‌های راهبری شرکت می‌تواند در ارائه رویکرد حفاظت از حقوق سهامداران مؤثر باشد، اما مشخصاً این شرکت‌ها تمایلی به تغییرات زیاد ندارند و صرفاً به انعکاس اخبار و اطلاعات مثبت در عملکردهای خود به ذینفعان اقدام می‌نمایند و جزئیات بیشتری از سیستم‌های مالی و عملکردی خود به آنان ارائه نمی‌دهد. برای نمایش این سناریو، از تابع لگاریتمی $f(x) = \log(x)$ استفاده شده است تا نشان داده شود وجود محرک‌های ساختاری، حفظ ثبات رویه شرکت را تضمین نماید. لذا برای اینکه این سناریو با سایر سناریوهای مطرح شده در این بخش از سازگاری بالاتری برخوردار باشد، تابع به صورت $f(x) = \log(x) + 1$ ترسیم گردیده است، تا حرکت نقطه آغاز و انتها در مبدأ مختصات تقریباً در یک راستا باشند تا امکان محاسبه وجود داشته باشد.

پس از محاسبه توابع ریاضی در ماتریس‌ها، نسبت به قرار دادن هریک از عوامل ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه که در دو سناریوی با وضعیت مطلوب طبق تکنیک تحلیلی سناریو ویزارد (CIB) قرار گرفته بودند، در جدول (۱۶) اقدام می‌شود.

جدول (۱۶) تفکیک سناریوهای مطلوب ارزیابی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه

عنوان سناریو	عبارت توضیحی	عوامل ارزیابی
سناریوی ماتریس همانی	اکوسیستم پایداری	افزایش ظرفیت‌های استارت‌آپ‌های شرکت
		ارتقاء سطح دانش ساختاری
		ارتقاء راهبردهای زبان گزارشگری تجاری توسعه‌پذیری

در دو سناریوی با وضعیت مطلوب قرار گرفتند از تکنولوژی بالاتری برخوردار باشند، اما چندان به حاکمیت شبکه‌گرایانه توجهی نکنند، در این سناریو جایگذاری می‌شوند. این سناریو نشان می‌دهد موضوع حاکمیت متمدانه از طریق تکنولوژی‌ها و فناوری اطلاعات در حال شکل‌گیری است و اگرچه به دلیل عدم توسعه یافتگی ساختارهای شرکت از نظر انعطاف‌پذیری و یکپارچگی با نوسان همراه است، اما می‌توان امید داشت این سناریو در آینده، به اثربخشی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه کمک نماید. در این سناریو از طریق تابع ریاضی $f(x) = \sin(x)$ استفاده می‌شود که بیان می‌کند، شرکت‌ها با تمرکز بر ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری‌های فناورانه می‌توانند در آیند از طریق تابع سینوسی $f(x) = \sin(2x) + x/2$ به افزایش انسجام ساختاری خود در قالب حاکمیت شبکه‌گرایانه کمک نمایند تا زمینه برای توسعه‌ی حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه ایجاد گردد.

❖ سناریوی مبتنی بر ماتریس سینوسی براکتی

این سناریو براساس تقاطع، دو بعد حاکمیت شبکه‌گرایانه و تکنوفوکراسی بیان‌کننده‌ی این موضوع هستند که اگرچه سطح حاکمیت شبکه‌گرایانه به عنوان یک مبنای ساختاری منسجم و انعطاف‌پذیری در سطح بالای عملکردهای حاکمیتی شرکت‌ها قرار دارد، اما سطح تکنولوژی و فناوری در ارتباط تعاملی شرکت با ذینفعان در سطح پایینی قرار دارد. در این سناریو، برخلاف سناریو سینوسی، هنوز حاکمیت متمدانه شکل نگرفته است و حاکمیت شرکتی در تلاش است تا از طریق حفظ ثبات رویه، مشروعیت‌پذیری شرکت را حفظ نماید تا در حدود استانداردها، پاسخگویی نیازهای اطلاعاتی ذینفعان باشد. در نمایش این سناریو، از تابع گسسته جزء صحیح یا همان تابع براکت $f(x) = X$ استفاده شده است. با توجه به اینکه به طبع

ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری در توسعه اطلاعات مدیریت سهامداران	سناریوی ماتریس سینوسی	اکوسیستم راهبردی	ارتقاء سطح سیستم‌های مدیریت راهبری
ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری در توسعه سیستم برنامه‌ریزی مالی			ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری در توسعه سیستم‌های عملیات مدیریت منابع انسانی
ارتقاء سطح سرمایه‌گذاری در توسعه سیستم‌های عملیات مدیریت مالی	سناریو ماتریس براکتی	اکوسیستم پاسخگویی	ارتقاء سطح مشروعیت پذیری شرکت
حفظ پاسخگویی فعلی شرکت			حفظ سیستم‌های مدیریت راهبری فعلی
حفظ تمرکز بر سیستم برنامه‌ریزی مالی	سناریو ماتریس لگاریتمی	اکوسیستم ساختاری	حفظ تمرکز بر سیستم برنامه‌ریزی مالی
غیرمتمرکز نمودن سطح تصمیم‌گیری حاکمیتی			حفظ دانش فعلی
کاهش میزان رسمیت در ساختار حاکمیتی			حفظ تمرکز بر سیستم عملیات مدیریت منابع انسانی

بهره‌مند شود. لذا در ادامه می‌بایست براساس ۷ راهبرد ماتریسی و ۴ ماتریس تابعی، از طریق امید ریاضی نسبت به تعیین مهمترین سناریوی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه و راهبرد ماتریسی اقدام نمود، تا چشم‌اندازهای آتی در این حوزه تعیین‌کننده‌ی استراتژی‌های شرکت‌ها برای حرکت در مدار حاکمیت متمدانه باشد.

در واقع طبق جدول (۱۶) تلاش گردید تا براساس تعاریف سناریوهای ماتریسی مبتنی بر توابع ریاضی، مرتبط ترین عبارت توضیحی برای هریک از سناریوهای برآمده از دو محور حاکمیت شبکه‌گرایانه و تکنوفوکراسی انتخاب گردد. لذا همانطور که مشخص است، وضعیت سناریو ماتریس همانی یا اکوسیستم پایداری، ایده‌آل ترین وضعیتی است که یک شرکت به لحاظ، کارکردهای توسعه حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه می‌تواند از آن

جدول (۱۷) ماتریس تعیین اثرگذارترین سناریو و راهبرد کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه

اولویت‌بندی	امید ریاضی راهبردها	سناریو لگاریتمی	سناریو براکتی	سناریو سینوسی	سناریو همانی
7 th	5/9775	4/45	6/56	8/85	4/05
5 th	6/2425	8/45	6/87	4/15	5/5
4 rd	6/3675	5/19	7/02	7/16	6/1
6 th	6/1075	3/99	7/17	5/87	7/4
2 nd	7/395	4/78	7/34	9/36	8/1
3 th	6/4175	4/54	7/67	4/04	9/2
1 st	8/2075	4/01	7/98	10/54	10/3
	جمع میانگین 186/86	5/058571	7/261429	7/138571	7/235714
		4 rd	1 st	3 th	2 nd

$$\mathbb{E}[X] = \left[\left(\frac{1}{7} \times 1 \right) + \left(\frac{1}{7} \times 2 \right) + \left(\frac{1}{7} \times 3 \right) + \left(\frac{1}{7} \times 4 \right) + \left(\frac{1}{7} \times 5 \right) + \left(\frac{1}{7} \times 6 \right) + \left(\frac{1}{7} \times 7 \right) \right] = 3/99$$

همانطور که مشاهده می‌شود، تکرار هر سناریو در هفت حالت ممکن، از طریق تکرار میانگین‌ها مورد بررسی قرار گرفت که میانگین امید ریاضی تعیین شده ۳/۹۹ می‌باشد. لذا براساس امتیازهای تعیین شده، مشخص گردید، مهمترین سناریو توسعه کارکرد حاکمیت متمدانه

امید ریاضی براساس نظریه احتمالات، حالات متغیر تصادفی را براساس مقدار میانگین تعداد دفعات مشاهده شده یک وضعیت مورد محاسبه قرار می‌دهد. لذا از مجموع امتیازهای داده شده مشارکت‌کنندگان به ماتریس راهبردها و سناریوها، نسبت به محاسبه‌ی امید ریاضی اقدام شده است. برای انجام آن از رابطه زیر بهره برده شد.

در سطح بازار سرمایه، سناریو پراکتی یا به عبارت توضیحی سناریوی اکوسیستم پاسخگویی و مهمترین راهبرد اجرای این سناریو، سرویس انطباقی می‌باشد که می‌تواند در اثربخشی بیشتر شرکت‌ها در برابر ذینفعان مؤثر باشد و با واقعیت‌های بازار از همسویی لازم برخوردار می‌باشد. این نتیجه در واقع تأیید کننده‌ی سناریوی سوم، نرم افزار سناریو ویزارد (GIB) نیز می‌باشد.

بحث و نتیجه گیری

هدف این مطالعه، سناریوپردازی کارکردهای ساختار حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه می‌باشد. لذا همانطور که فرآیند تحلیلی این مطالعه براساس ماهیت روش شناسی نشان می‌دهد، طی چندین گام نسبت به تعیین سناریوهای کارکردی ساختار حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه اقدام گردید. ابتدا از طریق غربالگری محتوایی، نسبت به تعیین ابعاد ارزیابی کارکردهای حاکمیت متمدانه اقدام گردید و طی دو مرحله تحلیل دلفی مشخص گردید، ابعاد شناسایی شده از پایایی متناسبی در سطح شرکت‌های بازار سرمایه برخوردار می‌باشند. سپس باهدف طراحی ماتریس میک مک، جهت انتخاب مهمترین عوامل اثرگذار در ارزیابی کارکردهای توسعه حاکمیت متمدانه، از ماتریس روابط درونی بهره برده شد و براساس مقادیر خروجی که تعیین کننده‌ی قدرت نفوذ ماتریس و مقادیر ورودی که تعیین کننده‌ی قدرت وابستگی ماتریس میک مک بودند، مشخص شد، دو عامل کلیدی حاکمیت دانش‌افزایانه و حاکمیت شبکه‌گرایانه با قرار گرفتن در ربع مستقل به عنوان راهبردی ترین معیار ارزیابی کارکردهای حاکمیت متمدانه در سطح شرکت‌های بازار سرمایه برای تعیین سناریوهای آتی محسوب می‌شوند. لذا در گام بعدی جهت تعیین زیر عوامل اثرگذار با کمک خبرگان، از تحلیل تم استفاده شد و مشخص گردید، ۱۱ زیر عامل به عنوان مبنای ارزیابی معیارهای حاکمیت دانش‌افزایانه و حاکمیت شبکه‌گرایانه می‌باشند. سپس برای ۱۱ زیرعامل، ۳۳ وضعیت محتمل ایجاد شد تا مشخص شود، توسعه حاکمیت متمدانه می‌تواند چه تأثیری بر عملکرد شرکت‌های بازار سرمایه در آینده داشته باشد. لذا ۴ سناریو مشخص شد، که دو سناریو از اولویت محتمل تری برای

آینده برخوردار بودند. در نهایت از طریق ایجاد توابع ریاضی تلاش گردید تا دو سناریوی مطلوب تعیین شده در تکنیک تحلیلی سناریو ویزارد (GIB)، از طریق سیمپلکس تجدید نظر شده، در ۴ وضعیت سناریویی پیاده‌سازی شوند. در این مرحله ۷ راهبرد پیشنهادی نیز طی ایجاد سیمپلکس تجدید نظر شده مورد بررسی قرار گرفت که نتایج نشان داد؛ مهمترین سناریوی توسعه کارکرد حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه، سناریو پراکتی یا به عبارت توضیحی سناریوی اکوسیستم پاسخگویی و مهمترین راهبرد اجرای این سناریو، سرویس انطباقی می‌باشد که با ساختار شرکت‌های بازار سرمایه در ایران همسویی لازم را دارد.

در راستای نتیجه کسب شده باید بیان نمود، از آنجاییکه مهمترین سناریوی توسعه کارکرد حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه، سناریو پراکتی یا سناریوی اکوسیستم پاسخگویی تعیین شده است، می‌توان اذعان کرد که سناریوهای آتی شرکت‌ها برای توسعه کارکرد حاکمیت متمدانه در سطح بازار سرمایه، گویایی این واقعیت هستند که طبق این سناریو، شرکت‌ها چندان به الگوهای نوع دوستی در تعامل‌های خود با ذینفعان اعتقادی ندارند و صرفاً کسب مشروعیت در راستای الزامات تعیین شده را مبنایی برای پاسخگویی و ارتباط بین خود با ذینفعان انتخاب می‌نمایند. این سناریو بیان می‌دارد، اگرچه در آینده شرکت‌ها ممکن است تلاش کنند تا ساختارهای خود را به سمت انسجام و یکپارچگی بیشتر توسعه دهند، اما بی‌توجهی به ارتقاء سطح فناوری و سیستم‌های اطلاعاتی در مواجهه با ذینفعان باعث می‌شود تا در پی حفظ جایگاه خود در سطح بازار سرمایه باشند و صرفاً تبعیت از سناریوی اکوسیستم پاسخگویی را مد نظر قرار دهند و اعتماد ذینفعان را در سطح متوسط صنعت حفظ نمایند. همچنین باید بیان نمود، ویژگی حاکمیت شبکه‌گرایانه به عنوان نقطه‌ی قوت حاکمیت متمدانه در این سناریو یا اکوسیستم پاسخگویی، باعث می‌گردد تا سطح پویایی ارتباطات درون سازمانی، زمینه را برای حفاظت از منافع ذینفعان در درون و بیرون توسعه بخشد. به عبارت دیگر حاکمیت شبکه‌گرایانه بخش مهمی از تمدن سازمانی محسوب می‌گردد که به واسطه‌ی تعاملات متعالی حاکمیت شرکتی در درون شرکت و پیوند آن با منافع ذینفعان بیرونی، کمک خواهد نمود تا سطح برآورده نمودن مطلوب انتظارات به ارتقاء سطح رضایت ذینفعان از عملکردهای شرکت منجر

بصیری، مهدی، خان احمدلو، رضا، فتح‌آبادی، حسین. (۱۴۰۰). ارایه سناریوهای مختلف جهت به‌کارگیری مدیریت دانش در فرایند مدیریت ریسک سازمان‌های شبکه‌محور مبتنی بر رویکرد پویایی سیستم، فصلنامه علمی-پژوهشی فرماندهی و کنترل، ۵(۲): ۳۳-۴۵

پیروزمند، علیرضا، خورشیدی، محمد. (۱۳۹۸). مؤلفه‌های ساختاری تمدن سازی اسلامی (با رویکرد آینده پژوهی)، نشریه مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی، ۲(۱): ۳۲۹-۳۵۸.

حورعلی، منصوره. (۱۳۸۳). چارچوب معماری سیستم‌های اطلاعاتی مرکز مهندسی سازمانی (CEO) برای یکپارچگی کاربردهای سازمانی، نشریه مدیریت فردا، ۸(۲): ۷۸-۸۸.

۱۰۹.

رمزی فرد، ر. (۱۳۹۰). شناسایی سهم مؤلفه‌های زیربنایی تمدن سازمانی در سازمان‌های دولتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات.

زرین‌نگار، محمدجعفر، فانی، علی‌اصغر، دانایی‌فرد، حسن، دلخواه، جلیل. (۱۳۹۷). واکاوی و تبیین تمدن سازمانی در سازمان‌های دولتی ایران، مدیریت دولتی، ۱۰(۱): ۸۹-۱۰۸

شفیع‌زاده، بهاره، حسینی، سیدعلی، رحمانی، علی، سلطانی، محمد. (۱۳۹۷). نقش گزارشگری مالی، شفافیت و راهبری شرکتی در حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران، فصلنامه بورس اوراق بهادار، ۱۱(۴۲): ۷۴-۹۵.

کمائی، محمد. (۱۳۹۴). رابطه بین ساختاری فرهنگ، هویت و تمدن سازمانی در دانشگاه علوم پزشکی شیراز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور استان فارس، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

نوابی‌مقدم، زینب، زارع، علی، یوسفی‌صادق‌لو، احمد، جمالی، جعفر. (۱۴۰۰). بررسی تعارض منافع سهامداران بانک با رویکرد حاکمیت شرکتی، فصلنامه تحقیقات حقوقی، ۲۴(۹۶): ۳۶۰-۳۸۷.

AL-Abrow, H., Abdullah, H. and Atshan, N. (2019). *Effect of organizational integrity and leadership behavior on organizational excellence: Mediator role of work engagement*, *International Journal of Organizational Analysis*, 27(4): 972-985. <https://doi.org/10.1108/IJOA-08-2018-1518>

Bingtao, S. (2015). *Institution and Change of the Public Economy: A New Interpretation of Early Modern Civilization Evolution*, *Social Sciences in China*, 36(1): 172-199.

شود و این موضوع مشروعیت و پاسخگویی شرکت‌ها را در سایه این سناریو یعنی اکوسیستم پاسخگویی توسعه می‌بخشد. از طرف دیگر نتیجه کسب شده نشان داد، مهمترین اجرای سناریو براکتی یا اکوسیستم پاسخگویی، سرویس انطباقی می‌باشد. ویژگی این راهبرد، انطباق عملکردهای شرکت نسبت به صنعت در بازار می‌باشد و نشان می‌دهد، شرکت‌ها در آینده می‌بایست براساس نیازهای صنعت، ساختارهای خود را تقویت و توسعه دهند تا بتوانند براساس ارزش‌های حاکمیت مت‌مدانانه، پاسخگویی نیاز ذینفعان باشند. زیرا صنایع در چشم‌اندازهای خود معمولاً اولویت‌هایی را برای شرکت‌های فعال در آن صنعت تعیین می‌نمایند و شرکت‌ها از طریق حاکمیت شبکه‌گرایانه می‌توانند به این اولویت‌ها پاسخ دهند. نتیجه کسب شده با پژوهش کوثر و شارما (۲۰۱۴)؛ نریلا (۲۰۲۲) و وندی و همکاران (۲۰۲۲) مطابقت دارد.

لذا باتوجه به سناریو تعیین شده و راهبرد مرتبط با اجرای سناریو براکتی، که مشخص ساخت مهمترین ویژگی که شرکت‌ها می‌توانند در این سناریو به توسعه حاکمیت مت‌مدانانه‌ی شرکت‌های بازار سرمایه کمک نماید، ویژگی حاکمیت شبکه‌گرایانه می‌باشد، به سیاستگذاران و مالکان شرکت‌های بازار سرمایه توصیه می‌شود تا در ساختار نظام راهبری شرکتی به انسجام و یکپارچگی پاسخگویی به انتظارات ذینفعان پایبندی بیشتری داشته باشند. زیرا این ویژگی در مکانیزم‌های ساختار نظارتی ضمن اینکه می‌تواند به کاهش شکاف هزینه‌های نمایندگی کمک نماید، در عین حال جذابیت‌های سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه را توسعه می‌بخشد. زیرا با اولویت‌دادن به منافع ذینفعان، اعتماد به شرکت در یک بازار رقابتی از جانب سهامداران و سرمایه‌گذاران افزایش می‌یابد و در نهایت باعث خواهد شد تا کیفیت افشاء اطلاعات به واسطه‌ی چابکی ساختار گزارشگری مالی ارتقاء یابد. لذا هیئت‌مدیره به عنوان بخش مهمی از ساختار شرکت، با تغییر در مکانیزم‌های نظارتی بر عملکردهای سازمانی، به پویایی بیشتر ارتباطات در درون سازمان جهت برآورده نمودن انتظارات سهامداران اقدام می‌کنند. برای این منظور کاهش رسمیت سازمانی و غیرمتمرکز نمودن تصمیم‌های سازمانی می‌تواند گام مهمی در ایجاد اعتماد سازمانی گردد.

منابع

- plural quadrants, *Foresight*, 12(6): 69-90. <https://doi.org/10.1108/14636681011089998>
- Nakamaki, H., Hioki, K., Mitsui, I., Takeuchi, Y. (2018). *Enterprise as an Instrument of Civilization, An Anthropological Approach to Business Administration*, <https://doi.org/10.1007/978-4-431-54916-1>
- Neralla, N. (2022). *Can corporate governance structure effect on corporate performance: an empirical investigation from Indian companies?* *International Journal of Disclosure and Governance*, <https://doi.org/10.1057/s41310-021-00135-z>
- Rodrigues, F., Antunes, F. and Matos, R. (2021). *Safety plugins for risks prevention through design resourcing BIM*, *Construction Innovation*, 21(2): 244-258. <https://doi.org/10.1108/CI-12-2019-0147>
- Schoemaker, P.J.H. (2022). *How to prepare for ten process and content challenges of scenario planning*, *Strategy & Leadership*, 50(4): 14-18. <https://doi.org/10.1108/SL-04-2022-0035>
- Shi, X., Dempsey, M., Duong, H.N. and Kaley, P.S. (2015). *Investor protection and market liquidity revisited*, *Corporate Governance*, 15(4): 517-529. <https://doi.org/10.1108/CG-04-2014-0046>
- Shibasaki, R., Abe, M., Sato, W., Otani, N., Nakagawa, A. and Onodera, H. (2022). *Predicting African trade considering uncertainty by scenario planning*, *Maritime Business Review*, 7(4): 351-369. <https://doi.org/10.1108/MABR-07-2021-0056>
- Simons, A., Wohlgenannt, I., Weinmann, M., Fleischer, S. (2020). *Good gamers, good managers? A proof-of-concept study with Sid Meier's Civilization*, *Review of Managerial Science*, <https://doi.org/10.1007/s11846-020-00378-0>
- Su, Z., Alexiou, C. (2019). *Equity incentive schemes, investor protection and corporate performance: Evidence from China*, *China Finance Review International*, 10(3): 297-322. <https://doi.org/10.1108/CFRI-07-2019-0091>
- Van Krieken, R. (2003). *The barbarism of civilization: cultural genocide and the 'stolen generations*, *The British Journal of Sociology*, 50(2): 297-315. <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.1999.00297.x>
- Wan, P., Chen, X., Ke, Y. (2020). *Does corporate integrity culture matter to corporate social responsibility? Evidence from China*, *Journal of Cleaner Production*, 259(20): 1-32. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.120877>
- <https://doi.org/10.1080/02529203.2015.1001488>
- Chizema, A., Pogrebna, G. (2019). *The impact of government integrity and culture on corporate leadership practices: Evidence from the field and the laboratory*, *The Leadership Quarterly*, 30(5): 111-139. <https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2019.07.001>
- Frățiciu, L., Mihăescu, D., Andănuț, M. (2015). *Culture-Civilization-Organizational Culture and Managerial Performance*, *Procedia Economics and Finance*, 27(2): 69-72 [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00973-9](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00973-9)
- Grine, F., Bensaid, B. and Zulkifli Mohd Yusoff, M.Y. (2013). *Islamic art and the ethos of spirituality within a civilizational context*, *Multicultural Education & Technology Journal*, 7(4): 288-300. <https://doi.org/10.1108/METJ-03-2013-0010>
- Harris, D. L., Twomey, T. M. (2020). *Economic Democracy: The Role of Privilege in Advancing Civilization*, *The American Journal of Economics and Sociology*, 78(5): 1229-1249. <https://doi.org/10.1111/ajes.12304>
- Huang, F., Sun, L., Chen, J. and Wu, C. (2020). *IPO information acquisition and investor protection: A study based on sophisticated investor questionnaires*, *Nankai Business Review International*, 11(4): 569-596. <https://doi.org/10.1108/NBRI-01-2020-0006>
- Kaur, J. & Sharma, S. (2014). *Developing collaborative organizational culture, ethical workplace climate to enhance employee engagement: An empirical study of retail sector, in changing face of modern retail: the new economic order. Proceedings of international conference on management*, Gurgaon, Excel India Publishers, New Delhi.
- Liang, S.-H., Lin, H.-C., Hsiao, H.-Y. (2022). *Compliance and governance: evidence from financial institutions in Taiwan*", *Journal of Financial Regulation and Compliance*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JFRC-03-2022-0038>
- Mehta, N.K., Bhattacharyya, S.S. and Pandey, N. (2022). *Empirical investigation regarding ethical decision making: a stakeholder cross-impact analysis (SCIA)*, *International Journal of Ethics and Systems*, 38(3): 444-464. <https://doi.org/10.1108/IJOES-07-2021-0149>
- Morgan, D.R. (2010). *Civilizational futures within the integral futures framework: the*

Wendry, B., Nimran, U., Utami, H.N., Afrianty, T, W. (2022). *The role of good corporate governance in mediating the effect of planning, coordination, supervision, and organizational culture on firm performance and firm sustainability, Environment, Development and Sustainability*, <https://doi.org/10.1007/s10668-022-02125-9>

Yu, V.F. and Ting, H. (2012). *Financial development, investor protection, and corporate commitment to sustainability: Evidence from the FTSE Global 500, Management Decision*, 50(1): 130-146. <https://doi.org/10.1108/00251741211194912>

Applications Driving the Implementation of Governance Civilization as a Sustainable Ecosystem in the Future of the Capital Market

Elham Abshirini

*Vali Khodadadi**

Saeed Nasiri

Nader Khedri

Abstract

Today, the functions of corporate governance are beyond the task of monitoring the functions of company managers, with regard to the development of social civility values in the field of finance and information disclosure, and are moving towards new approaches of ethics such as governance civilization. Therefore, considering that there is no adequate understanding of the functions of this approach, in this research, an attempt has been made to evaluate the functions of the civilized governance structure at the level of capital market companies through scenario development. This study is considered applied in terms of the type of result, and from the point of view of the goal, it is placed in the category of exploratory studies that have been carried out using quantitative and qualitative models. The present study does not follow one type of research method, but uses a separate method to answer the formulated questions according to each department. Therefore, based on the nature of collection, this study can be classified as mixed methods approach. The statistical population in the qualitative part was 10 experts in the field of financial management and accounting, and in the qualitative part 29 experts and experts in the field of corporate governance participated. The result in the qualitative part indicated the existence of 6 factors to evaluate the corporate civilizational governance structure functions at the level of the capital market, which was confirmed based on the Delphi analysis. Then, by selecting 2 factors out of the 6 factors identified as the basis of scenario planning, by conducting thematic analysis, 11 sub-factors emerged. The result of the acquisition in the quantitative part showed that the most important scenario for the development of the function of civilized governance at the level of the capital market is the bracket scenario, or in explanatory terms, the scenario of the accountability ecosystem, and the most important strategy for implementing this scenario is the adaptive service, which can be effective in increasing the effectiveness of companies in front of stakeholders and it has the necessary alignment with the realities of the market.

¹PhD Student, Department of Accounting, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.e.abshirini@gmail.com

²Associate Professor, Department of Accounting, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran. (Corresponding Author) vkh201349@gmail.com

³Assistant Professor, Department of Accounting, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.saeed-nasiri@iauahvaz.ac.ir

⁴ Assistant Professor, Department of Accounting, Abadan Branch, Islamic Azad University, Abadan, Iran khedri42@yahoo.com

Journal of Financial Knowledge of Securities Analysis
Vol. 17 / No. 63, Autumn 2024

Keywords: *Applications Driving, Mathematical Functions Matrix; Sustainable Ecosystem*